

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін

Дубелева Анастасія Миколаївна

ПОЛЬЩА ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ 1992 – 2015 рр.

Спеціальність: 014.03 Середня освіта (історія)

Галузь знань: 01. Освіта

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник

_____ І. В. Горобець,
кандидат історичних наук,
доцент

« ____ » _____ 20__ року

Виконавець

« ____ » _____ 20__ року

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
РОЗДІЛ 2. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА.....	13
2.1. Політика інтеграції Польщі в ЄС.....	13
2.2. Економічний розвиток Польщі	31
РОЗДІЛ 3. ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЬЩІ В ЄС.....	38
РОЗДІЛ 4. УЧАСТЬ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА В МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ ТА ПОЛІТИЦІ БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	46
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. Рушійною силою, що дозволила сформуватися новим, демократичним державам на території Центральної та Східної Європи, при цьому зламавши комуністичний лад, стали події революції 1989 – 1990 років. Обравши собі основним напрямком розвитку демократизацію, країни не тільки розпочали свій євроінтеграційний процес, а й вплинули на загальну ситуацію у європейських країнах. Для входження до країн ЄС (Європейський Союз) необхідно було закріпити результат та провести масштабні, багаторівневі реформи.

Геополітичні зміни в Центральній і Східній Європі на початку 1990-х років, пов'язані з розпадом СРСР (Союз Радянських Соціалістичних Республік), сприяли поступовим змінам у зовнішній політиці багатьох країн даного регіону. Уряд Польщі, який все більш сміливо дивиться на захід, вів переговори з Європейським Співтовариством.

Починаючи з 1992 року в Польщі відбувалася зміна зовнішньополітичних орієнтирів. Падіння соціалістичного табору остаточно визначило подальший шлях Польщі. Однією з головних цілей стало зближення з іншими країнами Європи. Політичні лідери Польщі того періоду вважали, що можливість цивілізованого розвитку польської держави і значне підвищення рівня і якості життя населення можуть бути досягнуті лише завдяки євроінтеграційному процесу Польщі. Були встановлені дипломатичні відносини з Європейським Співтовариством.

Першовідкривачем у Східному регіоні Європи, котра оголосила своєю стратегічною метою інтеграцію до ЄС, стала РП (Республіка Польща). Зацікавленість держави ґрунтувалася на її тяжкій загальній економічній кризі, найбільшій з усіх соціалістичних держав, тому всі зусилля були направлені на реконструкцію економіки. Для дослідників цього періоду, вивчення складнощів у Польщі, у передвступний період до ЄС, та розгляд

методів, що допомогли їх подолати, стають вкрай актуальними, та розкривають всю картину процесів у країнах перед вступом.

Поступова трансформація зовнішньої і внутрішньої політики призвели до інтеграції, а потім і входження польської держави в Європейський союз. Ставши членом Євросоюзу, Польща отримала можливість впливати на політичні, економічні процеси та питання безпеки, що стосуються Європи та ЄС. У цьому зв'язку у Польщі, як у активного учасника ЄС, виникають проблеми взаємодії з Євросоюзом на різних рівнях і в різних сферах.

Республіка Польща є членом ЄС і НАТО (Організація Північноатлантичного договору), активно співпрацює з США (Сполучені Штати Америки) і державами Західної Європи. Історія Республіки Польщі була нерозривно пов'язана з історією України. Ці держави мають схожі тенденції в своєму розвитку. Однією з цих тенденцій є прагнення цих держав до євроінтеграції.

Актуальність теми дослідження виражена непростими відносинами Польщі з ЄС і його структурами, що складаються останнім часом. Слід зазначити, що труднощі у відносинах виникають внаслідок розбіжностей з таких ключових питань як європейська солідарність, реформування судової системи в Польщі, а також її енергетична політика. Особливої уваги заслуговує все більш наростаюча незгода Польщі щодо міграційної політики ЄС.

Актуальність теми обумовлена значенням для України прикладу відносин Польщі з ЄС.

Об'єкт дослідження: відносини Польщі з ЄС.

Предмет дослідження: особливості приєднання Польщі до ЄС.

Мета дослідження: на основі комплексного аналізу, узагальнення і критичного переосмислення всіх доступних матеріалів і джерел проаналізувати євроінтеграційний процес Польщі та подальший розвиток з 1992 р. по 2015 р.

Завдання:

- дослідити джерельну базу та історіографію проблеми;
- показати політику Європейської інтеграції Республіки Польща;
- дослідити діяльність Польщі в ЄС;
- показати участь РП в міжнародній політиці та політиці безпеки Європейського Союзу;

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 1992 р. – по 2015 р. Нижня межа визначається початком 1992 років, участю Польщі у Вишеградській групі. Верхня межа – 2015 рік, перемога на президентських виборах члена консервативної партії «Право та Справедливість» Анджея Дуди.

Територіальні межі дослідження охоплюють кордони Республіки Польща.

Методологічною основою роботи є використання загально-логічних методів аналізу і синтезу, узагальнення, поєднання історичного та логічного аналізу. Із методів, що є загальнозначущими для історичного пізнання задіяні також проблемно-хронологічний, порівняльно-історичний, структурно-системний, які дозволили проаналізувати інтеграційні процеси Польщі до ЄС та подальший розвиток держави з 1992 року по 2015 рік.

Практичне значення магістерської роботи полягає в тому, що її основний матеріал та результати можуть бути використані та застосовані вчителями історії на уроках Всесвітньої історії, а також при вивченні курсу Новітньої історії Європи та Америки, та політології у вищих навчальних закладах гуманітарного профілю.

Апробація результатів дослідження роботи були оприлюднені та опубліковані у збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Міжнародні відносини: історія, теорія та практика (28 лютого 2019 р., м. Суми), VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання методики викладання суспільних та гуманітарних

дисциплін в умовах розбудови сучасної школи (28-29 березня 2019 р., м.Суми), VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання методики викладання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах розбудови сучасної школи (1-2 жовтня 2020 р., м. Суми).

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури. Загальний обсяг роботи складає 72 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ

У вивченні сучасної історіографії РП значну частку досліджень відведено на розвиток теми євроінтеграції та процесу євроатлантичної інтеграції Республіки Польща. Пожвавлення дослідницької зацікавленості до питання обумовлено великою кількістю робіт, що були пов'язані з невеликою часовою прірвою між подіями та даним моментом. Присутність значного об'єма різножанрового, багато змістовного та офіційного фактажу розширила можливість глибокого аналізу питання входження Польщі до органів ЄС та НАТО.

Питанням насадження євроінтеграційних процесів займалася значна частина зарубіжних та вітчизняних дослідників. Варто зосередити свою увагу на роботах Л. М. Алексієвець [1], Л. Б. Вардомский [17], В. В. Завадський [33], А. В. Кузнецов [51], Р. Радзик [67].

З огляду на те, що проблемою інтеграції Польщі займалася велика кількість науковців, основним багажом теоретичних матеріалів з цього питання, та інтеграції вже діючих членів ЄС, займалися вчені Р. Гевко [24], С. В. Федонюка [83], В. Посельського [65], М. М. Кріль [49], важливими стали дослідження В. В. Копійки [45] та В. В. Завадського [33] розглядали аспекти, що стосувалися зони інтересів Російської Федерації (РФ) у процесі інтеграційних звершень Польщі, а правову сторону питання висвітлено у роботі О. О. Долженкова [31].

Однак, мало висвітленою проблемою залишається реальне запровадження інтеграційних процесів країн Європейського Союзу, а саме З. Бжезинский [8] аналізує стратегічну концепцію національної безпеки у Центральній та Східній Європі, а А. Боднар [10], Н. В. Захарова [35] та Я. Матийчик [56], в цей же час, грошове питання Європейського Союзу, спробували аналізувати вплив на країн-аспірантів у питаннях вступу до ЄС,

Я. Тимків [79], на ряду з цим, аналізував моменти взаємодії ЄС та Польщі, ЄС та вже країн-учасниць.

До вивчення проблем дипломатичних відносин між Європейським Союзом та Польщею, вивчали О. Білянський [9], С. В. Бочаров [12], В. В. Копійка [45]. Основним питанням цієї праці було глибоке та всебічне вивчення всіх питань як внутрішньої так і зовнішньої ситуації навколо інтеграції РП.

Не дивлячись на те, що інтеграційна тематика стала широкою сферою у вітчизняній політології, але більш розповсюдженим було направлення теоретичного вивчення інтеграції країн-аспірантів, наприклад, Т. Возняка [21], С. Павленка [62], В. Посельського [65], важливими стали дослідження С. Ф. Суйковської [78] та М. Тимовської [80] вони були направлені на розгляд сфери впливу РФ при аналізі євроінтеграційних посягань РП, правову сторону аналізував у своєму дослідженні Ю. В. Макар [55].

Проблема аналізу процесу росту економіки Польщі від моменту вступу до ЄС до теперішнього часу розглядалася великою кількістю вчених, наприклад, академік НААН (Національна академія аграрних наук) Б. Гуральчик [27], О. І. Брусиловська [14], В. В. Бусленко [15], які докладно розглядали проблеми євроінтеграції та способи взаємодії Польщі з іншими державами ЄС.

Досить подібною є ситуація з вивченням проблематики і з боку російських спеціалістів. Вони аналізують проблеми взаємодії між Росією та Європейським Союзом. Варто наголосити на дослідженнях А. С. Беспалова [26], Л. Б. Вардомського [42], А. Василевського [18], Н. И. Бухарина [16] і т. д. Питання ж вивчення чийогось досвіду євроінтеграції не є для Росії надто актуальним, адже вона не ставить перед собою мети входження в ЄС.

Якщо розглядати євроінтеграційний процес Польщі, як досвідну платформу для нашої держави, то це питання ще мало проаналізоване. Варто відзначити роботу С. Д. Василенко [19], вона аналізує всі аспекти внутрішньодержавного перетворення як українського, так і польського

суспільства, та їх співпрацю за сучасних умов. Тематику співпраці розвивав А. М. Киридон [39], він детально аналізував досвід кордонної співпраці України та Польщі у ключі польської східної політики.

Всебічно інтеграційне питання Західно-Європейських держав розглянуто у роботах західних дослідників, що можливо використати як досвід для України, наприклад, С. В. Бочарова [11], Л. Д. Чекаленко [84]. Зі свого боку, науковці Польщі самостійно розглядали інтеграційний шлях країни до ЄС, а саме, Т. М. Ілюк [37], К. Кіндрат та С. Трохимчук [41], Г. И. Зеленько [34], Ю. В. Котляр [47].

Для науковців важливим, для вивчення цього питання, залишається багаж нормативно-правових джерел, наприклад, документація вищих органів державного апарату Польщі. Основу нормативної бази складає декларація «Політика безпеки та оборонна політика» («*Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej*») [77], та «Національна стратегія інтеграції» («*Narodowa strategia integracji*») [58], для зовнішньої політики Польщі дані документи стали висначевальними під час зміни курсу в сторону Європи.

Аналіз процесу європеїзації у Польщі, варто розглядати з урахуванням основоположних принципів ЄС та НАТО, деталей набуття статусу члена ЄС, дослідження майбутнього розвитку у ключі вже повноправності, як члена асоціації. Усі ці процеси необхідно аналізувати через призму низки договорів, наприклад: Договір про Європейський Союз [29], Ніццький договір [60], Амстердамський договір [2], Мадридська декларація НАТО з питань безпеки та євроатлантичного співробітництва [54], програма «Партнерство заради миру» [63], Договір про заснування Європейського Співтовариства [30], Єдиний Європейський акт [32], Нова Стратегічна концепція Альянсу [61], Вашингтонська декларація [20].

Вже після I Світової війни була озвучена теза, що необхідно «об'єднання Європи», до такого висновка спонукали декілька основних причин. На період I Світової війни територія Європи була бойовим полем для

воюючих держав, що посприяло затяжній економічній кризі, та соціальним хвилюванням у європейських державах.

Варто зазначити, що у теоретичних та політичних джерелах більшість інформації була саме про загально європейську кризу. Проявом неоптимістичних думок, на думку Г. В. Щолокова, щодо подальшої долі Європи була робота О. Шпенглера «Сутінки Європи» [87].

Для вище заявлених документів основним завданням для зовнішньої політики залишається розвиток та інтеграція в Європейські провладні органи, для просування якої усі керівні та державні органи всередині країни, та на міжнародній арені були спрямовані на євроінтеграцію Польщі.

Серед чинників, котрі потребують уваги, необхідно відмітити концептуальний вид взаємовідносин між Україною та Польщею, знівелювання загальних кордонів між ЄС та НАТО, з відходом до Східних рубежів, це дозволило розглядати Україну, як претендента на майбутнє об'єднання з ЄС та НАТО, а також поглиблення взаємовідносин з європейськими провладними структурами. Зі свого боку Польщі готова усіляко надавати свою допомогу, та просувати інтереси України на шляху до асоціації. Для українських дослідників також настав час плідної праці, тому що з'явилась необхідність обґрунтування євроатлантичної концепції, на прикладі Польщі.

З урахуванням обраної нами класифікації, розглянувши документальні матеріали, що так, чи інакше стосуються євроінтеграційних аспектів Польщі, можна виділити наступні категорії:

- нормативно – правові документи вищих органів державної влади Республіки Польща, офіційні промови президентів, прем'єрів, керівників міністерств та відомств;
- офіційні документи, прийняті інституціями Європейського Союзу та Північноатлантичного альянсу в процесі реалізації стратегії «східного розширення»; документи договорів, угод, конвенцій,

комюніке, ухвалених під час переговорів сторін; документи суспільно-політичного життя; статистичні джерела;

- матеріали періодичних видань та преси; аналітичні праці тогочасних лідерів держав, партій, громадських організацій;
- надруковані спогади та мемуари відомих політичних діячів, за участю яких здійснювалася політика в Центрально-Східній Європі протягом 1989 – 2015 рр.

Аналіз питання євроінтеграційних процесів Польщі спрямовує до вивчення спочатку нормативної бази структур НАТО та ЄС, а також розгляд Польщі та її інституцій як основного суб'єкта міжнародної політики.

Широка маса досліджень була спрямована на дослідження європейської інтеграції. До цього питання зверталися як теоретики, так і практичні дослідники, серед яких основна увага загострена на моменти участі громадян держави у прояві інтеграційних процесів, наприклад, у мережі Інтернет, та висвітлювали бажання перетворень у державі.

Напрямок на інтеграцію Польщі всієї зовнішньої політики задекларований у всіх офіційних та правових інституціях країни, та висвітлений у всіх нормативних документах та програмних засадах держави. Дане питання з самого початку спонукає широкий інтерес у науковців, що надають пояснення на всі теоритичні, методологічні та концептуальні запитання у наукових пошуках та статтях.

Дослідження висвітлені у статтях, монографіях, дисертаційних роботах та аналітичних дослідженнях, вони інформують про актуальні питання у дослідженнях. Однак, іншою складовою вивчення є розгляд взаємовідносин між країнами-учасницями ЄС та їх вплив на польське питання.

Зацікавленість офіційної влади Польщі зв'язками з Європейським Союзом, вчені охрестили основною позицією польського уряду, та проаналізували вплив внутрішніх та зовнішніх чинників.

Маючи широке змалювання у научній літературі, питання яке було підняте у дослідженнях, на жаль, не стало головним об'єктом спеціального

історіографічного дослідження. Зважаючи на те, що інформація накопичувалася у прискореному темпі, брак наукових історіографічних матеріалів не виглядає дивним.

Загалом, потреба у підбиванні загальних висновків у прояві ролі РП, щодо взаємовідносин Європейського Союзу та країн-аспірантів, структуризація та узагальнення досягнень, зумовила підготовку даного дослідження, та її інформаційну складову.

Окремі зауваження по інтеграції Республіки Польща з ЄС мають детальне опрацювання як у наукових дослідженнях, так і у періодиці. Для зарубіжних дослідників присутнє велике нагромадження публікацій, що стосуються саме питання євроінтеграції. Досить детально історію інтеграції Польщі до Європейського Союзу самі польські науковці. Нажаль, у нашій науковій думці питання висвітлено не досить щільно, оскільки не отримало значної уваги, хоча й вибірккові роботи зустрічаються.

Розглядаючи дослідження науковців ми можемо підсумувати, що вітчизняні роботи описують лише вибірккові аспекти, щодо функціоналу ЄС, окремих питань у співробітництві, і саму допомогу Україні в питаннях інтеграції до ЄС. Аналізуючи доступну інформацію по інтеграції інших держав, що схожі на нашу, і основному процесу інтеграційних засад у політичне життя, однак уваги питанню присвячено мало.

Значний інтерес до цієї проблем обумовлений ще й тим, що він подімний до інших членів Європейської Асоціації. Був досліджений не лише досвід власної держави, а й проаналізовано участь у міжнародному об'єднанні, такому як Вишеградська четвірка, і це допомогло у членів до асоціації з ЄС.

Отже, можна зробити висновок, що доступний матеріал створив нагальну потребу у дослідженні та систематизації. Питанням, що стосуються вивченню євроінтеграції присвятили свої дослідження значна маса практиків та теоретиків. Значної уваги заслуговує активна роль громадян у просуванні інтеграційних процесів на території своєї держави.

РОЗДІЛ 2

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

2.1. Політика інтеграції Польщі в ЄС

При розгляді інтеграційного процесу на території України широкого значення набуває дослідження асоціаційного процесу на території Центральної та Східної Європи, зокрема, у Республіці Польща. Саме інтеграція РП є показовою для України, оскільки враховуючі територіальне розположення, а також стратегічне та економічне партнерство з нею, Польща є для нас орієнтиром у Західно-Європейському курсі.

Для різнопланового вивчення проблеми інтеграційного процесу Польщі, та періоду після включення до ЄС, було розроблено низку стратегічних концепцій, котрі стали основоположними для розробки, власне, українських шляхів до європейської спільноти [17, с. 11].

Відправним етапом інтеграції Польщі прийнято вважати червень 1988, оскільки було проведено засідання Ради економічної взаємодопомоги (ця структура була створена для економічного співробітництва колишніх радянських держав), а також в цей час Єдина економічна спільнота підписала «Спільну Декларацію про взаєморозуміння», яка посприяла створенню дипломатичної місії з ЄС [35]. Такі зміни для Польщі стали доступними після виходу її з табору соціалістичних держав, та зняття контролю СРСР в усіх сферах життя народу.

У період з 1970-го, і на наступні 10 років, на території Польщі була зафіксована глибока фінансова криза, проблеми у соціальній сфері, що проявилися зниженням рівня життя населення, що й далі ускладнювалися.

На фоні загальнодержавної кризи було розуміння політичних сил, що зміни необхідні просто зараз, і не лише у внутрішній політиці, а й у зовнішній сфері. Поштовхом до початку рятівних реформ став програш комуністів під час виборів до Загальнопольського Сейму у 1989 році, це дало

можливість стати на шлях державних змін, що включали в себе реформи в економіці, політології, соціальній сфері.

Можливість до подолання кризи, та подальшого зростання економіки відкрилася під час переходу до ринкової економіки, і подальшого інтегрування до ЄС. На допомогу державі у липні 1989 року сформована Місія Республіки Польщі при Європейському Союзі у місті Брюссель, вже у вересні цього ж року, вони ухвалили договір про торгово-економічну допомогу. Ці кроки заклали підвалини для майбутніх переговорів з Європейським Союзом та Польщею по інтеграції країни [37, с. 8].

У лютому 1990 року прем'єр-міністр держави Т. Мазовецький (людина, котра стала першим лідером держави від некомуністичного уряду), висловився про наміри Польщі, щодо інтегрування до складу ЄС, ці наміри були остаточно підтверджені вже на засіданні Європейського парламенту. У червні 1991 року К. Скубишевський, під час виступу у Сеймі заявив, що основною метою держави має стати вступ до ЄС, як рівного партнера [52, с. 68].

Від моменту цих промов розпочався процес активного реформування усіх сфер держави для досягнення стандартів ЄС. Варто зазначити, що запуск апарату реформ на всіх рівнях державного життя, оскільки країна була слабка на всіх рівнях, був тяжкий та затяжний, і потребував значних коштів, котрих не було, через економічну кризу.

Запровадження змін у військовій, економічній, політичній та соціальній сфері, зміна комуністичного режиму на демократичний лад, та багатопартійність у Сеймі стали можливими у період з 1990-го до 1994-го року. Для проведення реформування необхідно було стабілізувати економіку держави. Для цього урівноважили попит та пропозицію, за допомогою ринкових сил, запустили пом'якшення цін та торгівлі. На державному рівні закріпили питання права власності, та помірних цін, держава цими діями встановила шатку ринкову стабільність.

Відразу держава зіштовхнулася з новою проблемою: після відкриття своїх внутрішніх ринків товари євро-зони заповнили польський простір, а власний товар необхідно було збувати на зовнішній ринок. Негативним наслідком цих подій став дефіцит зовнішньої торгівлі у Польщі [51, с. 192].

На початку квітня 1990 року офіційний Брюссель висловив остаточні умови для польської сторони, за умови виконання яких, міг розпочатися процес перемовин щодо асоціації з Європейським Союзом. Це стало можливим завдяки реформуванню в усіх сферах життя. До основних умов можна віднести: дотримання прав людини, запровадження широкого ринку економіки, плюралізм думок, доступ європейських структур до механізмів реформування.

Між Польщею та ЄС 16 грудня 1991 року була підписана «Європейська угода про створення асоціації між РП та європейськими спільнотами та державами – її членами» [53, с. 50].

Але з іншого боку, ті проблеми котрі були у структурі самого Європейського Союзу, не дозволяли пришвидшити інтеграційні процеси зі Східними державами, це призвело до затримки процесу ратифікації усіх договорів. Через усі ці процеси Європейська угода про асоціацію набула законності 1 лютого 1994 року, варто зазначити, що торгівельна частина угоди була ратифікована ще 1 березня 1992 року.

У період з 21 по 22 червня 1993 року відбувся саміт країн ЄС у місті Копенгаген, де Польща та країни Центрально-Східної Європи офіційно отримали можливість стати повноправним членом Єврозони. Для Польської держави це стало перемогою на політичній арені.

На Копенгагському саміті були сформовані основні мотиви та цілі для тих країн, котрі бажають стати членом ЄС: «...стабільність інститутів, що є гарантими демократії, верховенства права, прав людини і поваги та захисту прав меншин; існування чинної ринкової економіки, а також спроможність впоратися з конкурентним тиском та ринковими відносинами у межах Європейського Союзу; приведення національного законодавства у повну

відповідність правовим нормам Євросоюзу; здатність взяти на себе обов'язки членства, включно з дотриманням цілей політичного, економічного та валютного союзу» [44].

Для того, аби урегулювати всю політичну систему під стандарти Копенгагенського саміту, на протязі тривалого періоду з 1989 по 2004 рік було запущено низку реформ у сфері суспільних інституцій, що надало можливість вибудувати їх діяльність на основі прозорості, демократизації, та автономності на доступних рівнях для населення [85, с. 291].

Варто зазначити, що основними реформами зміни не закінчилися. Була проведена реорганізація судової гілки влади, що у заключному етапі – перелаштувало судове законодавство до стандартів правової сфери Європейського Союзу. Реформи відбувалися за прийнятою концепцією «judicialcapacity», за якою усі дії судової системи, та самих суддів має відповідати чотирьом основним положенням: відповідальність, професіоналізм, незалежність та організаційна досконалість. За цією судовою реформою послідувало кількісне та якісне збільшення кількості суддів, за цим було реформовано усі гілки правового законодавства, це допомогло збільшити успішність правоохоронної системи Польщі.

Угода про асоціацію мала на меті плідне співробітництво між Республікою Польща та Європейським Союзом за такими напрямками, як культура, економіка, євроінтеграційна політика, та загальна військова стратегія.

У рамках домовленостей між Варшавою та Брюсселем був узгоджений план політичних консультацій. Такі консультації проходили перед кожною міжнародною зустріччю, засіданнями міжнародних організацій, для створення загальної політики для всіх [49, с. 123].

Для створення сприятливого макроклімату для діалогу, та створенню загальних органів, наприклад, Комітет Асоціації, Парламентський Комітет Асоціації, Рада Асоціації. За головну ціль, органи Асоціації, поклали на себе моніторинг запровадження положень, що описані у Європейській Угоді. Дані

органи створювалися як аналогія іншим органам ЄС. Це дозволило Польщі ще не отримавши інтеграції, отримати безцінний досвід співробітництва, який країна використає вже після інтеграції.

Новим витком у євроінтеграційному процесі стало прийняття оновленої Конституції Республіки Польща від 2 квітня 1997 року, вона стала кінцевим продуктом багаточасових політичних перепетій, та складних переговорів. Сам проект Конституції Польщі в собі вже мав основи для майбутньої інтеграції до ЄС, та були положення, що могли перенаправити певні повноваження до Європейського парламенту.

Однією з основоположних статей, варто вважати ст. 90 Конституції Республіки Польща, оскільки за основу цього пункту було взято збереження національної ідеї, і в той же момент, можливість до інтеграції. Стаття наголошувала, що : «Республіка Польща маже, на підставі міжнародних угод, делегувати до міжнародної організації або міжнародної інституції компетенцію органів державної влади з деяких конкретних питань», тобто, це стало прецедентом до вступу Польщі до Європейського Союзу [46].

Органи влади Польщі виступили з загальнодержавною заявою, та дали детальне обґрунтування інтеграційним процесам в державі, висловили переконання, що вся ситуація в державі відповідає заявленим Копенгагським критеріям. У квітні 1994 року офіційна Варшава подала заявку на членство в ЄС. Загалом, вона містила єдине речення, але до нього був доданий розвернутий, багатосторінковий Меморандум [42, с. 47].

Після офіційної заяви влади виникла наступна перешкода, і необхідно було створити інтеграційний орган, завдяк якому буде перспективне планування інтеграційної політики. Цим органом став Комітет Європейської інтеграції (КЄІ), для нього був написаний закон від 8 серпня 1996 року. Юридично, даний орган був на кшталт Ради Міністрів РП, і це надало йому швидкість у прийнятті рішень, а це свідчило про серйозність намірів польської сторони, щодо інтеграції до Європейського Союзу.

Першим офіційним документом у перспективному плануванні вступу, стала «Програма дій з пристосування польської економіки та правової системи до вимог ЄС» [84, с. 144].

Наступним основоположним, визначальним документом, що готує країну до майбутнього членства в ЄС стала Національна стратегія інтеграції (НСІ). Її підготував вище описаний нами орган, і остаточне затвердження Радою Міністрів Польщі відбулося 28 січня 1997 року. Головною метою документа виступила безболісна інтеграція усіх органів влади до структури ЄС. У 1997 році, у відповідь до програми «ПЗЧ» («Партнерство заради членства»), орган КЄІ ухвалив «Національну програму підготовки Польщі до членства в ЄС» [58].

У відповідності до цього документу можна виокремити основні напрямки у підготовці до інтеграції в ЄС:

- реформи у сфері економіки (реструктуризація державних підприємств та приватизації;
- посилення управлінського потенціалу державно-адміністративних структур;
- адаптація певних соціально-економічних сфер життєдіяльності польського суспільства до вимог внутрішнього ринку ЄС;
- розробка єдиної концепції політики структурних змін та розвитку сільських районів;
- реалізація масштабних програм з охорони навколишнього середовища;
- боротьба зі злочинністю та корупцією [59, с. 11].

Одним із пунктів на шляху підготовки до євроінтеграції Польщі, була Анкета з питаннями, котру 26 квітня 1996 року Європейська комісія направила всіх країн, що мали наміри до вступу. Після отримання відповідей, Комісія вже 16 липня 1997 року оприлюднила офіційну інформацію, щодо основної заявки Польщі на вступ до Європейського Союзу (Avis).

Після публікації цього документа було розпочато офіційну частину переговорів з польською стороною, щодо злуки з ЄС. Від 31 березня 1998 року розпочалися переговори, за їх проведення зі сторони Польщі відповідав уряд, а 27 березня 1998 року було створене Об'єднання зі справ акцесійних переговорів, яке взяло на себе все навантаження по врегулюванню процесу [83, с. 100].

Переговорний процес між державою та ЄС вийшов на новий рівень розвитку вже у 2002 році, і вони перейшли у фазу прийняття остаточних рішень. Перед цими подіями у червні 2001 року на засіданні Європейської Ради (ЄР) було ухвалене рішення, що стосувалося країн-кандидатів: «...які вдало проведуть акцесійні переговори до кінця 2002 року, матимуть змогу долучитися до співтовариства у 2004 році» [81, с. 139].

За часовим проміжком процес переговорів сторін зайняв 57 місяців, та охопив 29 напрямків інтеграції, за кожним напрямком відбувалися складні перемовини, хоча загального консенсусу дійшли досить швидко.

Незважаючи на досить легкий перебіг переговорів, були і складні моменти. В основному вони стосувалися вузько тематичних аспектів. Наприклад, були підняті питання сільського господарства, можливість пересування капіталів, та осіб, впровадження основної регіональної політики, бюджетне питання, та політична конкурентоспроможність.

Оскільки, під час основних переговорів Польща проявила гнучкість вимог, тому у подальшій співпраці вона отримала досить вигідні умови по приєднанню до ЄС. Після отримання членства держава отримала широкі дотації з європейського бюджету, і загалом, вони отримали набагато більше ніж віддали. Зокрема, Польща отримала відстрочку у впровадженні низки реформ та норативів ЄС, і це дозволило підготуватись слабким відгалудженням в економіці, для того аби переструктуризуватися до засад Європейського Союзу.

Для того, аби запровадити всі пункти реформ для інтеграції в ЄС, Польща мала докласти титанічних зусиль та задіяти максимально ресурси

економіки. Не дивлячись на всі складнощі, Республіка Польща мобілізувала всі сили, і за висновками акцесійних переговорів, досягла більшої результативності, ніж інші 9 країн-претендентів, з якими також проводились перемовини. Варто зазначити, що це стало маркером, котрий демонструє залежність переговорів від професіоналізму парламентаря. З огляду на це, для нашої держави важливим інтеграційним моментом буде детальна підготовка до багаторівневих переговорів з ЄС, і необхідність чіткої стратегії та тактики у державних процесах.

За внутрішніми перетвореннями не варто було забувати і про зовнішньополітичну арені. Польща була активною у роботі міжнародних організацій, займалася питаннями регіонального та субрегіонального характеру, макро-політикою. У 1992 році Польща прийняла участь у роботі Вишеградської групи, та Раді держав Балтійського моря, Раді Європи. Також вона була задіяна в органах НАТО, ОБСЄ, та працювала у «Веймарському трикутнику» [78, с. 46].

Під час роботи Польщі, спільно з країнами Центральної та Східної Європи, а саме: Чехія, Словаччина, Угорщина, у 1991 році вони сформували об'єднання «Вишеградська четвірка», і головною метою стало проголошення інтеграційної політики до структур ЄС. На початковому етапі держави знаходилися на одному рівні політичного розвитку, і провадили політику декомунізації.

До загальних намагань варто віднести спільне історичне минуле, пригранична дотичність, але варто зауважити, що держави мали різні напрямки та мотиви інтеграції до ЄС, але об'єдналися для підтримки один одного, та солідарності у всіх країнах, і це стало мотиваційним підґрунтям [73, с. 110].

Як доказ своїх намірів, у вересні 1992 року було ухвалено Вишеградський меморандум, та був підписаний Польщею та країнами Центрально-Східної Європи, меморандум був направлений Комісії та Раді ЄС. Основною метою документа виступала стратегічна концепція Угорщини,

Чехословаччини та Польщі, отже – євроінтеграція з Європейським Союзом. В основній частині Меморандума йшла мова про направлення інтеграційної політики. Вишеградська група у найближчий час, передбачала підписання європейських угод, політичні переговори, прискорений темп впровадження європейських економічних стандартів, надання можливості по реалізації програм економічної взаємодопомоги. Мета Вишеградського Меморандуму заключалася у активному просуванні країн до укладання Європейської Унії. Зі свого боку, Європейська Рада після вивчення документа, прийняла до уваги його положення, та у 1993 році під час наради у Копенгагені прийняла рішення про інтеграцію цих країн.

На основі вище перерахованого, Вишеградський документ став органом політичного тиску, та був основоположний у просуванні цих країн до Європейського Союзу. Тиск на ЄС був обумовлений тим, що відразу декілька країн стали його адептами, тим самим підсилюючи увагу до загального процесу інтеграції до ЄС [71, с. 194].

Наступним напрямком у міжнародній політиці Польщі стала діяльність у «Веймарському трикутнику», до нього вступили Німеччина та Франція. Зрозуміло, що для Польщі тут був неприкритий інтерес, а саме, загальна підтримка в усіх європейських країнах. У свою чергу, Німеччина та Франція переслідували інтереси контролю над Центральною та Східною частиною Європи, і Польща, як не можна до речі, стала вдалим варіантом у цьому питанні.

Між Францією, Німеччиною, та Польщею 28 серпня 1991 року було укладено декларацію про співпрацю. Дві держави засновниці – Республіка Франція та Республіка Німеччина, також мали власні сподівання, що їм випаде нагода залучити Польщу до багатосторонньої співпраці, і мали намір приєднати її до складу європейських держав. Не останню роль у євроінтеграційних процесах для Польщі відіграли контакти з франко-німецькими групами, що приділили свою увагу навколишньому середовищу,

сільському господарству, соціальній сфері та транспортному сполученню [70, с. 198].

Країни, котрі приймали участь у «Веймарському трикутнику» особливу увагу звертали на військову галузь: проводили спільні навчання, організовували семінари, та тренінги, відбувалися збори військових експертів. Однак, вже після отримання членства в НАТО, Польща звернула увагу на переформатування армії до стандартів Пентагону, та була прийнята загальна концепція з європейської політики, безпеки та оборони. Польська участь у «Веймарському трикутнику», підтримка Франції та Німеччини, посприяла швидкій інтеграції до ЄС та НАТО. Вже 12 березня 1999 року Республіка Польща вступила до Північноатлантичного альянсу.

У післявступний період, НАТО зважаючи на те, що одночасно було приєднано більшість країн-членів ЄС, спростило процес прийняття Польщі до ЄС, та полегшило переговорний процес. Варто згадати, що «...у ході інтеграції до Північноатлантичних структур Польська держава здобула надзвичайно важливий та корисний досвід ведення інтеграційних переговорів на міжнародному рівні» [69, с. 62].

Період реформування для РП закінчився у 2003 році, після ратифікації Акцесійного договору, наступним етапом було погодження 8 квітня 2003 року Радою Міністрів РП цього самого договору. Зі своєї сторони, Парламент ЄС своєю більшістю затвердив інтеграцію 10 країн, в тому числі і Польщі. Повноправним членом Європейського Союзу Республіка Польща стала 1 травня 2004 року, як наслідок, «підписання 16 квітня 2003 року на саміті країн ЄС в Афінах акцесійних документів між країнами ЄС та десятьма країнами Центрально-Східної та Південної Європи» [18, с. 144]. В день проголошення вступу до ЄС представниками держави виступали Президент Олександр Кваснєвський та Прем'єр-міністр Лешек Міллер.

Як висновок, варто зазначити, що для процесу інтеграції Республіці Польща потрібно було майже 15 років, та реформи у всіх органах держави для того, щоб відповідати Копенгагенським домовленостям. У роки

очікування була реформована армія, сільське господарство, соціальна сфера, економіка, та інститути влади. Країна стала учасницею Веймарського трикутника та увійшла до Альянсу НАТО.

У червні 1988 року розпочався період співпраці Республіки Польща з ЄЕС (Європейська економічна спільнота), для підтвердження своїх намірів ЄЕС та СЕБ ОБВ (Система електронної взаємодії органів виконавчої влади) сформували «Спільну Декларацію про взаємне визнання» [17, с. 5]. Це дозволило сформувати міцні дипломатичні відносини між Польщею та ЄС, оскільки країна на чолі з Т. Мазовецьким вже у 1989 році оголосили, що це основна мета на наступний період.

Початок фактичної співпраці Польщі та ЄС можна вважати після укладання у 1989 році Договору про торговельну і економічну співпрацю. За умовами договору, було скасовано низку торгівельних обмежень, знижено митну ставку, знижений тариф на митний експорт з Польщі до ЄЕС, описано границі співробітництва у майбутньому. Після цих домовленостей розгорнувся період активних переговорів щодо інтеграції.

У лютому 1990 року Т. Мазовецький на засіданні Європарламенту відкрито висловився про бажання РП увійти до складу ЄЕС. Саме це дозволило 19 травня 1990 р. Польщі звернутися з офіційною заявою про початок переговорів щодо вступу до ЄЕС.

Голова Комісії ЄЕС Жак Делор, 17 січня 1990 року вніс пропозицію країнам Центрально-Східної Європи ухвалити з Співтовариствами угоди про співпрацю, які допомогли б у створити « інституційні рамки для справжнього діалогу, спільних дій в області політики та економіки, розширення технічної, культурної, наукової, торговельної і фінансової співпраці» [11, с. 131]. Така ініціативність сприяла підписанню 1 грудня 1991 року Європейського Договору між Польщею та ЄЕС, він дозволив впровадити відкритий діалог між країною та Асоціацією, та підготував умови до розширення торгівельних можливостей.

Від так, 1 лютого 1994 року в силу вступив Європейський пакт, а частина, що стосувалася саме торгівельних питань почала працювати 1 березня 1992 року. В основній частині документу йшла мова про можливості врегулювання політичних, наукових, культурних питань, а також аналізувалося питання входження РП у правове коло ЄС, це зробило його особливим, та істотно відрізняло від інших угод.

Договір про асоціацію ЄС у своєму складі мав положення про урівноваження економіки, що була у затяжній кризі, передбачав поглиблення інтеграційних аспектів. Також ЄС передбачав фінансову допомогу для впровадження реформ, кошти мали надходити у декілька хвиль: кошти першої хвилі поверненню до скарбниці ЄС не підлягали, наступна допомога була у вигляді кредиту від ЄІБ (Європейський Інвестиційний Банк), і остання – у вигляді форс-мажорних ситуацій, або ж необхідні для подолання економічних складнощів.

На початку 90-х років Польська держава приділила пильну увагу внутрішньодержавній стратегії, сформувавши підґрунтя для розвитку в межах держави, приділила увагу і зовнішній співпраці. Такий розподіл пріоритетів сприяв розвитку польського інтеграційного напрямлення, такого як, участь у Вишеградській групі, членство у Раді держав Балтійського моря, всестороння робота в рамках ОБСЄ (Організація з безпеки і співробітництва в Європі), діяльність у НАТО та Раді Європи [3, с. 79].

Прагнення держав Центрально-Східної Європи увійти в ряди держав-членів ЄС, стало каталізатором прискорення процесу злуки з ЄС та увійти в ЄЕС. В місті Маастрихт, у період з 9 по 10 грудня 1991 року пройшло засідання Європейської Ради. Під час засідання керівники країн, та очільники різних урядів узгодили політичні, економічні, та валютні питання, що у кінцевому етапі дало змогу укласти Договір про Європейський Союз, який набув чинності 1 листопад 1993 року [56, с. 28].

Головним підсумком усіх намагань для Польщі відбувся з 21 по 22 червня 1993 року у Копенгагені, де відбувався саміт учасників ЄС, і було оприлюднено чіткі умови для вступу:

- політична стабільність, що обумовлює гарантії демократії та закону, дотримання прав людини і свободи слова, врахування інтересів національних меншин;
- конкурентно спроможний ринок по відношенню до ЄС, можливість роботи ринкової економіки;
- потенціал до виконання обов'язків, щодо членства у ЄС;
- можливість Європейського Союзу прийняти до свого складу нові держави [68, с. 169].

Варто зазначити, що контури зобов'язань перед вступом до Союзу були розмитими, і складними для втілення. Органи ЄС не надали конкретних критеріїв для характеристики готовності країни, на скільки відсотків впроваджені реформи. Республіка Польща свою кандидатуру для вступу направила 5 квітня 1994 року. Надалі, на кожну зустріч на саміті ЄР (Європейська Рада), очільники запрошували представників РП.

У грудні 1994 року відбувся Ессенський саміт ЄР, під час якого було озвучено основну умову для вступу, а саме – виконання Копенгагенських умов. В додаток до всіх умов, заснована була стратегічна група для врегулювання взаємовідносин між Польщею та ЄС, обумовлено рівень зростання економіки, розміри допомоги для переформатування підтримку зростання економічних показників, допомогу у адаптації національного законодавства до норм ЄС та підготовку до виходу на загальноєвропейські ринки. Ці критерії створили для країн-аспірантів нові складнощі – вони нещодавно обрали демокритичний курс, і переформатуватися на лад Європейського Союзу було занадто важко.

Для допомоги державам з 26 по 27 червня 1995 року на засіданні ЄР у Каннах створили Білу книгу для питань інтеграції країн Центрально-Східної

Європи. У цьому документі були сформовані мета, та заходи, щоб допомогти Польщі переорієнтувати законодавчу базу до правових актів ЄС – «*acquis communautaire*».

У цьому році пройшов саміт ЄР у Мадриді, на якому підбили підсумки, щодо готовності РП до інтеграції. Було розроблено план конференції уряду з вже діючими членами ЄС [54].

Для всесторонньої підготовки, у короткі терміни, вступу до ЄС, Сейм Польщі 8 серпня 1996 року, на законодавчому рівні заснував Комітет Європейської Інтеграції (КЄІ). В обов'язки КЄІ входили організаційні питання по інтеграції до ЄС, координаційна діяльність палати міністрів, допомога у законодавчій ініціативі.

У період з 1990-го по 1996 рік, Польська держава отримала фінансову допомогу від Європейського Союзу, в рамках програми PHARE (Poland and Hungary: Aid for Restructuring of the Economies) отримала 1, 4 млрд. євро.

Для підтвердження своїх намірів голова Польської держави А. Квасневський, під час перебування у Європейському коледжі 6 листопада 1996 року висловив наступну думку: «Перетворення в Польщі полягає не лише в реформі економіки, але також і у відкритті до світу. Відкритість – історична традиція Польщі. Участь в природних інтегральних процесах нашого континенту – частка нашого розуміння польського суверенітету. Для нас перспектива об'єднання Європи – історичний виклик. Ми думаємо не лише про пільги, які ми отримаємо від вступу до ЄС. Ми також знаємо про зобов'язання, покладені на нас від нашої ролі в об'єднанні континенту» [65, с. 3].

Вже 15 липня 1997 року на засіданні Європейської Комісії були оприлюднені матеріали з висновками «Порядок денний 2000», описано шлях перетворення держав, що мають намір отримати членство в ЄС. Щодо польського питання, дійшли висновків, що реформи відбуваються вчасно та швидким темпом. У висновках було зазначено, що «Польща представляє особливість демократії зі стійкими установками, що гарантують

верховенство закону, права людини, повагу і захист меншин...польська економіка може бути розцінена як функціонуюча ринкова економіка» [87, с. 260]. Згаданий нами документ, мав у своїй основі розгорнуту характеристику подальших реформаційних перетворень. Цим самим, Європейська Комісія підтвердила наміри до переговорів з країнами-кандидатами – Кіпром, Чехією, Словенією, Угорщиною, Польщею та Естонією.

Терміни початку переговорів були оприлюднені у 1997 році під час Люксембурзького саміту ЄР. Саміт підтвердив механіку вступу за допомогою конференцій з головами урядів.

Початком офіційних переговорів у Брюсселі прийнято вважати 31 березня 1998 року, що тривали до грудня 2002 року. Переговорний процес був розподілений на два етапи: на початку було проаналізовано законодавчу базу претендента та порівняно її з ЄС, на другому етапі відбувалися переговори, у вигляді доповідей з близько 30 різних умов вступу [83, с. 102].

Звісно, без проблемних питань не обійшлося. Складнощі виникли навколо питання надання робочих місць у країнах-членах ЄС, інтеграцію аграрного сектора Польщі до сектора ЄС, спільна політика по охороні навколишнього середовища. Проблемними були й економічні питання: ринок землі для іноземних інвесторів, фінансові субвенції державним підприємствам, переформатування продовольчої бази до стандартів ЄС, обумовлена сума внесків у загальноєвропейський бюджет.

Польську сторону у переговорах представляв прем'єр-міністр, міністр закордонних справ, секретар комісії з Європейської Інтеграції. Керівником інтеграційних переговорів, що виступав у ролі спікера, був Ю. Кулаковський, а на пізніх етапах був Ю. Трощинський. Сторону ЄС презентували Європейська Рада, Рада ЄС, Європейська комісія. З боку ЄС у переговорах брали участь Європейська Рада, Рада ЄС, а також Європейська комісія.

Для підтвердження висновків про євроінтеграційні процеси та визначення майбутніх цілей, у 1998 році було ратифіковано Національну стратегію інтеграції. У Стратегії були прописані дії на період з 1998 року по

2002 рік, де на основі вже проведеної роботи розглядалися орієнтири для майбутньої інтеграції ЄС [58].

Під час проведення саміту у Гельсінкі у 1999 році, Європейська Рада допустила, що прийняття нових учасників може відбутися в кінці 2002 року. У 2000 році на саміті в Ніцці після згоди 15 країн-членів було погоджено реформування ЄС. Процес зайняв близько 2-х років.

У цій частині реформування Польща мала приєднатися до 6-и найбільших країн-представниць ЄС, а після розподілу представництв у Раді Міністрів, вона отримала 27 дипломатів, з 345 можливих, а у Європарламенті – 54 дипломати з 732.

У червні 2001 року було проведено засідання Європейської Ради, на якому країни-кандидати отримали інформацію, що у випадку успішного завершення переговорів, вони отримають можливість вступити до ЄС у 2004 році. Свої успішні переговори Польща закінчила 13 грудня 2002 року на саміті ЄР у Копенгагені [44].

Наступного року, а саме 19 лютого 2003 року, були підведені загальні для всіх підсумки. У результаті, всі країни, що подали заявку на вступ, пройшли етапи реформування, здійснили усі політичні перетворення, а законодавча та економічна частина мала завершитись перед інтеграцією у 2004 році.

Остаточна, офіційна пропозиція до приєднання надійшла Польщі у квітні 2003 року, після засідання Європарламента та Ради ЄС. Дату інтеграції до ЄС було призначено на 1 травня 2004 року.

Святкове підписання Афінської угоди про приєднання відбулося 16 квітня 2003 року. У додаток до угоди було розроблено Акт, що роз'яснював форму та механізм вступу, вніс ясність до питання офіційних делегацій у структури ЄС. Документ також вирішував одне з найскладніших питань – розмір обов'язкового матеріального внеску, та об'єми субвенцій зі скарбниці ЄС – для країн-учасниць на період з 2004 по 2006 роки. Польща у цей період отримала 1442, 8 млн. євро [3, с. 48].

Починаючи з черня 2003 року по березень 2004 року Угода про приєднання країн була офіційно підписана. Для законності рішення інтеграції до ЄС, на території Республіки Польща було проведено референдум. За результатами референдума, 77,85 % громадян підтримали євроінтеграцію. На конституційному рівні також були проведені зміни: закріплено членство в ЄС, пріоритетність законодавства Європейського Союзу, прописано внески до загальної скарбниці [7, с. 55].

Офіційно членом Європейського Союзу Республіка Польща стала 1 травня 2004 року. Урочисте святкування з нагоди приєднання відбулося у місті Дублін. Святкування увінчало 15-річний законодавчий та реформаційний процес. Розпочався новий період етап у розвитку держави.

Аналізуючи всі етапи інтеграційної політики ЄС, можна виділити п'ять етапів:

- Перший починається у 1989 р. – з моменту підписання Договору про торговельну і економічну співпрацю між Польщею і ЄЕС і закінчується в 1991 р. підписанням угод про асоційоване членство країни в Співтоваристві. У цей період проводився активний діалог, і РП почали позиціонувати як партнера ЄС;
- Другий етап тривав до 1998 р. Були окреслені цілі та завдання на шляху до інтеграції.
- Третій етап припадає на 1998 – 2002 рр., початок офіційної частини переговорів щодо членства РП в ЄС;
- Четвертий етап, включає в себе ратифікацію договору про приєднання. Офіційно оголошено, що РП увійшла до ЄС 1 травня 2004 року;
- П'ятий етап передбачає аналіз розвитку РП у після інтеграційний період, і до 2015 року [12, с. 68]

Варто розглянути функціонал самого Європейського Союзу. Європейський Союз проявив себе як стала, багатфункціональна структура,

що з моменту зародження і до сьогодення поширила свій вплив на більшість країн Європи. На початковому етапі було 15 країн-учасниць, і на даний момент їх 28, а загальна площа території ЄС збільшилася на 20 %. Варто зазначити, що до складу ЄС входять 11 країн, котрі раніше підпорядковувались Радянському Союзу: Чехія, Естонія, Латвія, Литва, Румунія, Словенія, Словаччина, Болгарія, Хорватія, Угорщина, Польща, Румунія [67, с. 432].

Для успішного функціонування в ЄС було розроблено систему керування та координації поставлених цілей, та для виконання завдань. За умовами співробітництва, держави котрі вступають до Союзу перекладають певні повноваження на інститути держави і права ЄС [28, с. 22].

Інституції ЄС, до яких передавались повноваження держав: Європейський парламент, Європейський центральний банк, Суд Європейського Союзу, Європейський суд аудиторів, Рада Європейського Союзу, Європейська Рада, Європейська комісія. Європейський парламент обирається раз на 5 років громадянами всього Європейського Союзу.

Парламент обирається на п'ять років громадянами Європейського Союзу. Після вступу до ЄС у Польщі відкрився шлях до Світової організації торгівлі. Загальне представництво ЄС присутнє у G7 («Велика Сімка»), та у G20 (Велика Двадцятка»). Однак стати членом ООН (Організація Об'єднаних Націй) Європейському Союзу наразі не вдалося, оскільки стати членом ООН може лише окрема держава [33, с. 94].

Загальне перетворення економічної політики, на початкових етапах, відбувалося у вигляді «шокової терапії», а офіційно за «Планом Бальцеровича». Ці перетрубації спочатку призвели до краху економіки, втрати ринків збуті, а товари перестали бути конкурентоспроможними. В додаток до цього, відбувалися реформи у всіх державних сферах Польщі: був змінений конституційний лад, джерела фінансування, переорієнтація до стандартів ЄС. Всі ці складнощі у кінцевому вигляді сформували сучасну, успішну та розвинену Республіку Польща.

2.2. Економічний розвиток Польщі

Аналіз та дослідження євроінтеграційних процесів країн-аспірантів поєднує в собі політичні, економічні, культурні та соціальні проблеми, що так чи інакше, стосуються економічного становища після вступу до ЄС.

В порівнянні з Україною, Польща розпочала інтеграційний процес відразу у 1989 році, як стала незалежною державою. Відтак, договір між ЄС та Польщею про Європейську інтеграцію (на той час, аналог Угоди про Асоціацію) був підписаний у грудні 1991 року, і передбачав підготовчий етап до вступу в ЄС [1, с. 88].

На початку 1994 року РП направила до ЄС заявку на членство. Підготовчи процес розпочався на початку 1996 року, тому був створений Комітет з Євроінтеграції, що розпочав процес адаптації польського законодавства до європейських реалій. На основі цього, був проведений у 2003 році загальнодержавний референдум, у якому громадяни відповіли на питання: «Ви висловлюєте згоду на вступ Республіки до Євросоюзу?». За результатами референдуму, 77,45 % громадян відповіли «Так», за явки 58,85 % [3, с. 62].

1 грудня 2004 року Польща стала Членом Євросоюзу, а вже 21 грудня 2007 року увійшла до Шенгенської зони.

Основними передумовами до вступу в ЄС стала загальна криза економіки в державі, за рахунок цього вступу уряд РП хотів її подолати. У передвступний період, нині сучасна та розвинена, держава мала проблеми із загальною фінансовою світовою кризою. Однак, Польща змогла на основі економічних, політичних, та суспільних реформ зможла розвинути країну до економічно сильної держави.

Свого часу, голова Комісії Жак Делор (J. Delors) виступаючи в Європарламенті 17 січня 1990 році, вніс пропозицію країнам Центрально-Східної Європи, щодо підписання угоди про асоціацію з Європейськими Співтовариствами, це дало можливість розширити «інституційні рамки для цього діалогу, спільних дій у сфері політики та економіки, розширення

технічного, культурного, наукового, торговельного і фінансового співробітництва». Це послугувало поштовхом для початку переговорного процесу, який увінчався 1 грудня 1991 року підписанням «Європейського Договору між Республікою Польща і Європейським Союзом» [29].

Загалом, перемовини які розпочалися 22 грудня 1990 року, проявили розбіжності між стороною ЄС та Польщі. Ці складнощі стосувалися політичних, економічних та соціальних питань. Так, польська сторона прагнула отримати від ЄС підтримку, у вигляді декларації, яка демонструвала би точний намір до вступу, але містила фінансовий договір, що визначив умови та терміни надання фінансових траншів, їх кількість та об'єм.

Для керівництва РП це стало врегулюванням різних ступенів економічного розвитку, та стрімкому просуванню європейського питання, та дало б шанс брати участь у розробці питання перерозподілу бюджету. Але замість цього представник ЄС Бенавидес Салас (P. Benavides Salas) рекомендував своє бачення: кожного року визначати розмір субвенцій в залежності від щорічного бюджету ЄС та загальних потреб.

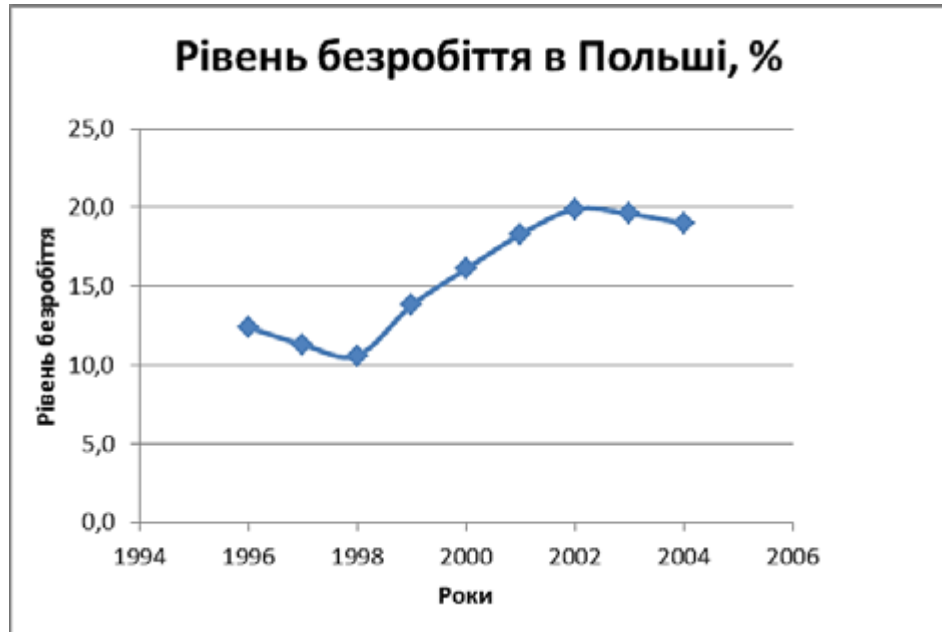
Однак, жодний їх варіантів не був погоджений, сторони обумовили лише включення в текст угоди лише основних записів про надання фінансової допомоги у формі позик ЄІБ (Європейського Інвестиційного Банку) [87, с. 261].

Польща вступила до ЄС 1 травня 2004 р., на референдумі «За» приєднання висловилися 74% поляків, але 22,5% – проти. На момент соціометрії від центра «TNS OBOP» (Ośrodek Badania Opinii Publicznej), після вступу минуло 4 роки, у лютому 2008 року лише 5% населення не погоджувалися з рішенням про вступ до Європейського Союзу. Однак, 80% громадян, що пройшли опитування, відзначили позитивні зміни після вступу до ЄС [86, с. 4].

Варто проаналізувати головні дані, щодо економіки Польщі у період з 1996-1998 по 2004 року. Загальний показник безробіття на території РП

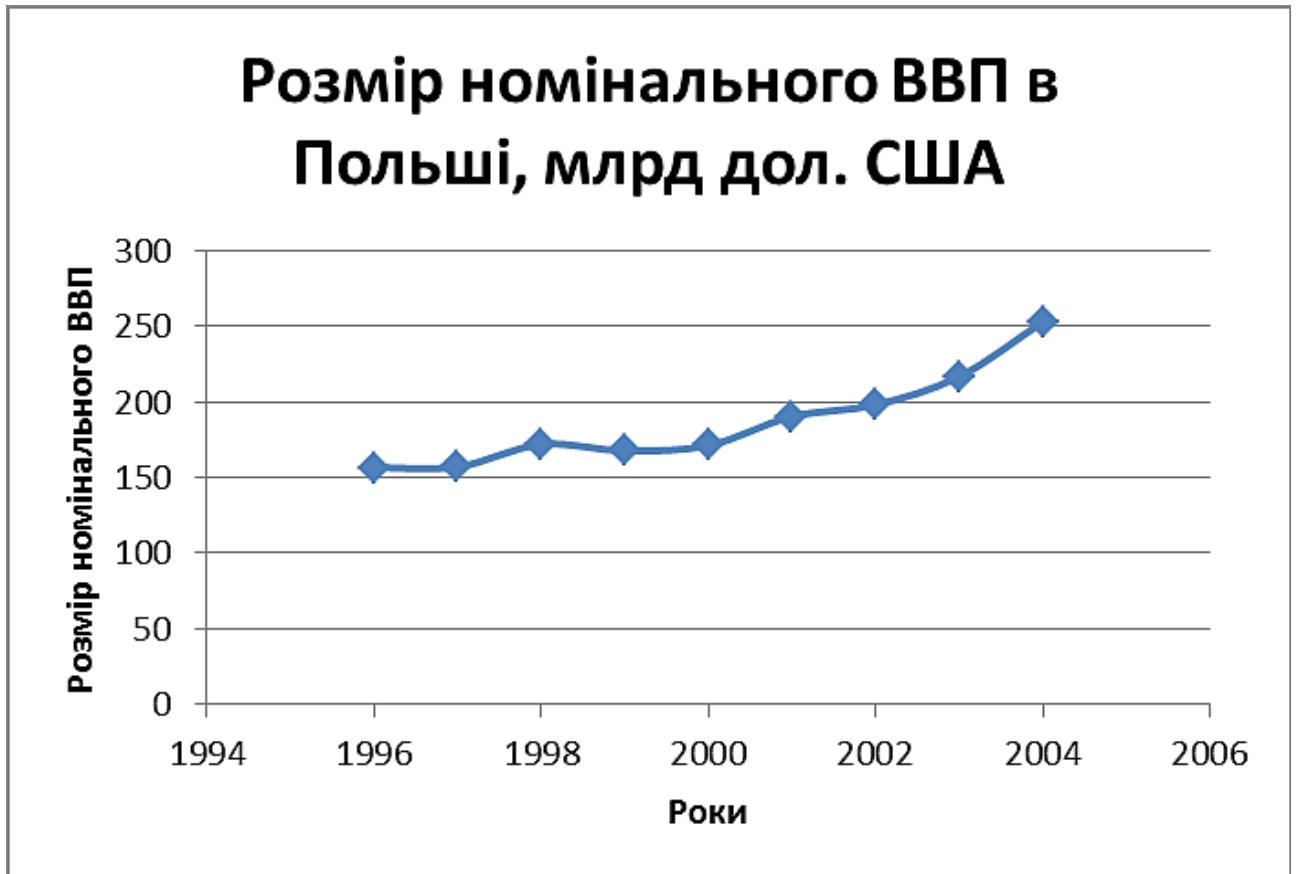
збільшувався з 1998 року по 2002 рік, потім настав період незначного послаблення. На 2003 рік безробіття складало майже 20 %. Ця тенденція показана на графіку (мал. 1).

Мал. 1. Рівень безробіття в Польщі (1994–2004 р.)

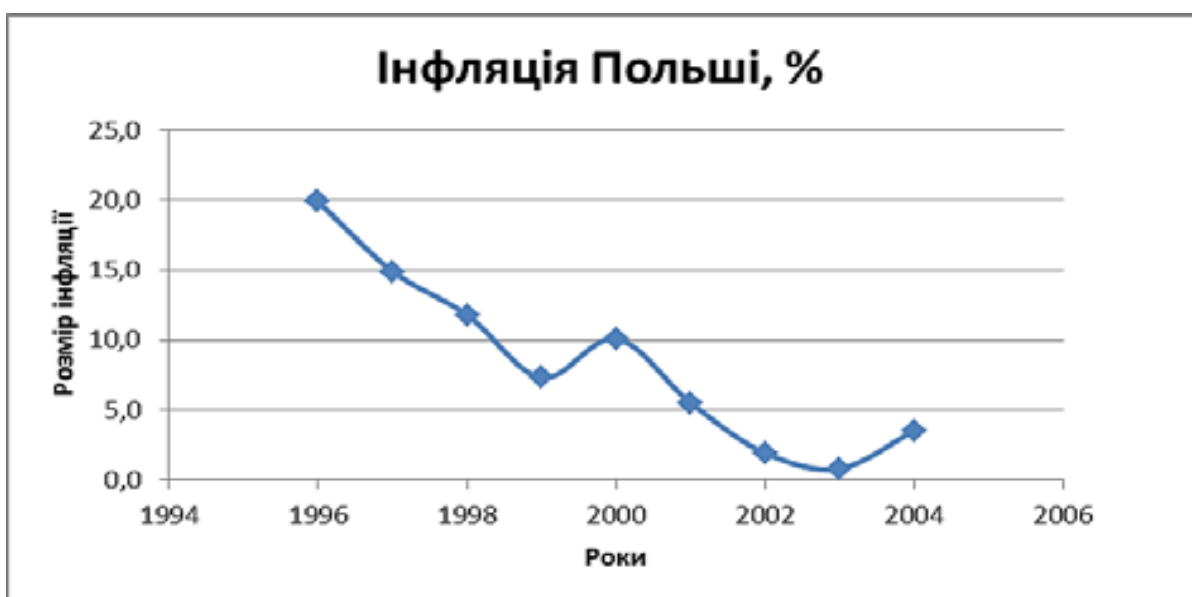
Кількість ВВП (Валовий Внутрішній Продукт) РП у зазначений термін повільно зростає. На 2003 рік рівень ВВП досягнув відмітки 200 млрд. дол. США (мал. 2).

Мал. 2. Розмір номінального ВВП в Польщі (1994 – 2004 рр.)

Якщо звертатися до показників рівня інфляції, то до 2003 року він знижувався повільно, а підіймався він лише у 2000 році. На період 2003 року темп падіння інфляції уповільнився, та досягнув найменшого значення – 0,8 %, і в подальшому лише зростав (мал. 3).

Мал. 3. Інфляція в Польщі (1994 – 2004 рр.)

Показники зміни експорту та імпорту дещо подібні.

На період з 1998 року до 2004-го об'єм експорту та імпорту підіймався з невеликими змінами (мал. 4) [81, с. 140].

Мал. 4. Обсяг експорту та імпорту Польщі (1994 – 2004 рр.)

Державна заборгованість РП номінально зменшувалася у процентному відношенні до ВВП до 2000 року. Після цього до 2003 року спостерігалось його зростання, а після 2003-го – знову зменшення (мал. 5).

Мал. 5. Державний борг Польщі (1994 – 2004 рр.)

Польське населення мало дуже багато хвилювань, щодо того вступу до ЄС та подальшого існування їх держави. Розглянемо основні страхи.

Одним з перших став страх втрати землі. Польщу не зачепила колективізація, як це було в СРСР, відтак польські фермери були дуже прив'язані до власної землі. Було розповсюджено масу негативних міфів, щодо вступу до ЄС. Перший міф, звучав як: «Коли ми вступимо до ЄС, прийдуть іноземці (німці) і скуплять нашу землю, тому що у них багато грошей, а наша земля дуже дешева» [80, с. 472].

Вступу до ЄС боялися навіть політичні кола РП, наприклад, «Самооборона». У період з 1990-х – до 2000-х років «Самооборона» стала потужною політичною силою, оскільки отримала успішний результат на виборах, отримала місця в парламенті, та увійшла до правлячого уряду на ряду з правоцентричною партією Ярослава Качинського.

Сама партія «Самооборона» піднялась на загальнофермерських мітингах, що боялися вступу до ЄС та барикадували траси, і організовували акції протесту.

Наступним серйозним міфом стає думка, що у фермерів Польщі погіршиться положення фермерів. У цьому міфі була думка не лише про земельне питання, оскільки деякі політики говорили, що відразу після інтеграції, Західні країни повністю будуть розповсюджувати свої товари на польських ринках, а фермери не зможуть бути конкурентноспроможними з французькими та німецькими фермерами, що отримували широкі субвенції із загального бюджету ЄС. Стверджувати, що фермери не зможуть отримувати такі широкі вливання до бюджету [75, с. 153].

І нарешті, наступний страх: в декілька разів піднімуться ціни, буду висока собівартість товарів. Такі міфи породжувалися на базі слабкої комунікації влади з населенням, відсутність інформаційної компанії щодо Європейського Союзу, населення гадало, що злука с ЄС це відразу й вступ до єдиної єврозони. Але все було інакше [79, с. 194].

В передвступний період опозиційні політичні кола стверджували, що люди стануть бідними. Завдяки цьому, опозиція отримала політичні дивіденди.

Структура ВВП за галузями економіки та кількістю зайнятих мала непропорційний характер (мал. 6, 7):

Мал. 6. Структура ВВП Польщі

Мал. 7. Структура ВВП Польщі

За цими діаграмами можна зрозуміти висновки:

- в країні існують проблеми з інтенсифікацією сільськогосподарського виробництва, тому що кількість зайнятих у сільському господарстві суттєво перевищує частку сільськогосподарського виробництва у структурі ВВП;
- суттєво важливою для економіки країни залишається промисловість;
- країна поки що не досягла постіндустріального рівня розвитку [73, с. 119].

РОЗДІЛ 3. ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЬЩІ В ЄС

До початку євроінтеграційного процесу, одні з центральних напрямків у роботі ЄС – Спільна зовнішня політика і політика безпеки (СЗБП) – не виступали на перший план у політикумі Польщі. Жвавих дискусій та обговорень серед політиків та науковців це не викликало, головним у цьому питанні було лише те, що завдяки інтеграції до ЄС, країна отримає набір інструментів для подолання своїх проблем [18, с. 219].

До питань, котрі держава намагалася вирішити таким шляхом варто віднести: укріплення своєї позиції на зовнішньополітичній арені; надання гарантій безпеки громадянам РП. У вирішенні цих питань мали допомогти функціональні можливості ЄС: міжнародна арена для вирішення питань, прийняття будь-яких рішень участю великої кількості дипломованих спеціалістів, запровадження стабільної ринкової економіки, допомога у подоланні торгівельної конкуренції.

Процес євроінтеграції вніс корінні зміни до загального політичного курсу Польщі, та відкрив перспективи розвитку зовнішнього курсу. Додатковим бонусом для розвитку держави стає участь у СЗБП. Приєднання до ЄС принесло принципову зміну в польську зовнішню політику.

У період з 2004-го по 2009-й рік провідними у проєвропейських колах були мотиви внутрішньодержавного курсу, та лобіювалися лише інтереси країни. Польща мала намір розвивати формування Європейської політики безпеки та оборони (ЄБОП), надавати допомогу у трансатлантичному розвитку, приймати участь у організації Європейської політики сусідства і Східного партнерства, забезпечення рівноправної участі Польщі у взаємодії ЄС у регіональній політиці [14, с. 643].

У 2008 – 2009 роках РП активно співпрацювала с Європейським Союзом над формуванням політичної системи у приєднаних країнах, у яких до інтеграції не було можливості впроваджувати зміни, адже не вистачало законодавчих засобів та інструментів.

У цей період Польща активно співпрацює над створенням дружніх відносин з США (Сполучені Штати Америки). У 2008 році у Авіньйоні був запропонований діалог у рамках співробітництва Брюсселя-Вашингтона, що мав посприяти розширенню взаємодопомоги з Конгресом США. У 2009 році США категорично відмовилися співпрацювати в рамках цього плану, у відповідь Польща відмовила у розміщенні на своїй території ПРО (Противоракетна оборона) [1, с. 104].

У серпні 2007 року за підтримки Франції та ООН було сформовано та направлено місію до Республіки Чад, а потім у Центральноафриканську Республіку (Місія EUFOR TCHAD/RCA), вона мала надати гуманітарну допомогу мешканцям Дарфуру. У цей же час, Франція направила запит до Польщі, з проханням прийняти участь у гуманітарній місії. Польща дала свою згоду, та направила 150 професійних військових, котрі вже брали участь у військовій операції в Конго у 2006 році.

25 вересня Рада ЄС надала місії мандат на рік. Хоча підготовка місії не закінчилася у встановлений термін, Польща заявила про збільшення свого контингенту до 350 осіб. Організаційні затримки не дозволили розпочати місію вже у 2008 р. Як підтвердження своєї дружби з Францією, Польща збільшила власний контингент на додаткові 100 чоловік, і додала 2 гвинтокрили [13, с. 211].

У 2008 році РП стала учасницею роботи Європейського Фонду Розвитку, оскільки він займається економічної допомогою для країн ЄС, і спрямовує свій функціонал для розвитку країн третього світу. Республіка Польща займалася розвитком фонду, удосконалювала його функціонал до стандартів польської політики, оскільки вона робила значні фінансові внески для допомоги країнам третього світу.

З 1990 року Польща впроваджувала політику лібералізації економіки, економіка стала загальною для ЄС, що допомогло уникнути фінансових проблем під час кризи з 2008 по 2009 роки. Незважаючи на те, що з 2004 року Польща вступила до ЄС, і це надало прискорення всім векторам розвитку

Польщі, однак показник ВВП і далі залишалося на одній із нижчих позицій в ЄС. У порівнянні з передвступним періодом, показник безробіття був нижчим, ніж по всьому ЄС, але для 2014 року – досить високим, приблизно 12 % [9, с. 420].

З основних проблем Польщі після приєднання до ЄС, залишалися шляхи розширення енергетичних носіїв, розробка нових носіїв електроенергії. Перед керівництвом держави стояло питання припинення відтоку молодих кадрів та науковців.

На протязі останніх 10 років зберігається досить низький рівень інфляції, що позитивно відображається на економічній ситуації:

- у зовнішній торгівлі Польщі зростають обсяги експорту, у 2014 році експорт країни вартував понад 210 млрд дол.;
- у структурі експорту переважають машини і транспортне обладнання – 38 %, інші промислові товари – 41 %, продукти харчування – 21 %. Імпорт становив 198,5 млрд дол. У структурі імпорту переважають машини і транспортне обладнання – 38 %, інші промислові товари – 21 %, хімікати – 15 %, енергоносії – 26 %. Головним торговим партнером є Німеччина. Головним економічно-торгівельним партнером залишалася Польща.
- важливою тенденцією у розвитку економіки Польщі є зростання частки малого і середнього бізнесу. Та більше, саме малий і середній бізнес стали локомотивом економічного зростання [26, с. 177].

В подальші роки РП залишалася найбільшим виробником автомобілів та електротехніки для дома, нажалі, все це виробництво прямо залежало від інвестиційних можливостей власників світових брендів.

На початку 2014 року на долю польського виробництва побутових приладів припадало 23, 1 млн. За показниками виробництва більш складної побутової техніки Польща обійшла Італію та Німеччину, що займали лідерські позиції у цій галузі, близько 70 – 80% загального об'єму експорту

Польщі направляється до країн-учасниць ЄС. Що стосується галузі важкої промисловості, то провідне місце займала чорна та мідна металургія, мідну руду та коксове вугілля видобували у Верхній Сілезії [15, с. 89].

Однак, складною була ситуація у вугледобувній промисловості, за повідомленнями місцевих ЗМІ (Засоби масової інформації), держава мала звільнити 5 тисяч шахтарів, оскільки цього вимагав Євросоюз у рамках реформування шахт. Проект реформ вугледобувної галузі запущений ЄС став одним з найбільших за останній час. Критики попереджували владу Польщі та ЄС, що це призведе до масових страйків та акцій протесту, у разі якщо влада не працевлаштує робітників. Офіційна Варшава змогла впоратись з цими складнощами за 2 роки.

Республіка Польща мала одні із найкращих показників стабільності цін, оскільки відсоток інфляції становив лише 2,8 %, але Раду міністрів такі показники не задовільнили, вони вважали, що держава не виконала бюджетні критерії.

Якщо розглянути звітну документацію від 2010 року, можна прослідкувати критичне ставлення Національного банку Польщі до виконаних реформ. На цей час рівень інфляції становив 3,9 %, а мало бути 2,9 %. У причинах такої інфляції вбачали швидке зростання цін на основні продукти харчування, підвищення вартості на енергетичні носії, були підняті податки, акцизи та збільшений розмір ПДВ (Податок на додану вартість) та податок на ігровий бізнес [41, с. 59].

У державному бюджеті спостерігався дефіцит у розмірі 7,1 %, хоча це перевищувало встановлений на 3 %. Варто зазначити, що інвестиційна можливість РП погіршилася у порівнянні з 2000 роком – 30,7 %, а в 2009 році була вже 59,5 %, а державний борг складав 51 %, а в нормі мало бути 60 % [24, с. 365].

У даній ситуації Європейська Комісія представила ряд порад Польщі, для того щоб керівництво зайнялось стабілізацією цін. Зі свого боку, Польща

відмовлялася виконувати умови про самостійність Національного банку, та інтегрування правової системи в ряди ЄС.

За даними Європейської Комісії, Республіка Польща відмовлялася від деяких положень по зближенню валюти, а Польща зі свого боку, таке лобіювання валютної реформи називала політичним явищем.

Як для державного керівництва, так і для громадян в цілому питання єдиної валюти – євро, було вкрай суперечливе та неоднозначне. Найбільшого обговорення набуло питання позитивних змін для держави, після входження у євризону, та які будуть негативні наслідки, оскільки опозиціонери інтеграції стверджували, що втрата польської валюти означає втрату незалежності.

Під керівництвом Національного банку Польщі було проаналізовано всі наслідки входження в євризону, як негативні так і позитивні, і зафіксовано у праці «Звіт про повну участь Республіки Польща в третьому етапі Європейського валютного союзу» [64, с. 712].

Євроінтеграційний процес увійшов до всіх сфер життя РП. У 1990 році був запущений процес децентралізації областей, перетворення їх у громади, з власним окремим бюджетом і незначною фінансовою субвенцією від центральної влади та Банку. Децентралізація стосувалася також і освітнього процесу: школи та Дитячі садки були передані на баланс громадам. У 1999 році відбувся останній етап, коли громади отримали контроль над школами I-III ступенів, гімназіями та закладами позашкільної освіти.

Самоврядування громад отримало також можливість розвивати педагогічні бібліотеки, педагогічні коледжі, заклади післядипломної освіти, а також школи регіонального призначення.

На початку 2000 року було ратифіковано зміни до професійного розвитку вчителів, підвищення кваліфікації, чому посприяло збільшення фінансових субвенцій від держави. У 2001 році не відбувалося істотного реформування системи освіти Польщі, але підсилення керівних органів, і послаблення ролі кураторів посприяло якісним змінам освітнього процесу.

Зважаючи на постійні зміни у законодавчій базі необхідно було розширення і повноважень ОМС (Органи Місцевого Самоврядування), і в той же час відбулося обмеження наглядових структур у педагогічній сфері [48, с. 93].

Головним завданням реформаційної програми було реалізування Закону Польської Республіки від 24 серпня 2007 року під назвою «Про участь Польської Республіки в Шенгенській інформаційній системі». Відповідальність за співпрацю було покладено на Польське бюро SIRENE, яке розпочало свою діяльність, за підтримки Інтерполу та Європолу, 10 вересня 2007 року.

З 1 травня РП та Швеція стали співавторами роботи «Східна політика ЄС», для розвитку зовнішньої політики ЄС, та для гармонізації відношень між Білоруссю, Грузією, Молдовою, Україною, Вірменією та Азербайджаном. Програма «Східної політики» передбачала зміцнення демократичних інституцій, гармонійний розвиток країн-учасниць, сприяння ринковій економіці, впровадження стандартів ЄС. На засіданні Ради Європейського Союзу з 19 по 20 березня 2009 року, було ратифіковану програму «Східної політики».

У органах внутрішньої безпеки також відбулися зміни. Для поліції РП було запроваджено роботу з базами даних AFIS та KSIP, було підвищено інформаційну та аналітичну складову роботи органів поліції. Для вдалої реорганізації органів поліції було запроваджено закон від 12 січня 2007 року «Про модернізацію Поліції, Прикордонної служби, Державної пожежної безпеки і Бюро охорони уряду у період 2007 – 2011 рр.». Забезпечення вдалої реалізації положення дозволило переоснастити обладнання відділків, закупити новий автопарк поліцейських машин, заміна уніформи, та підвищення заробітної плати [72, с. 155].

На початку 2013 року була ратифікована концепція «По стандартизації команд та комісаріатів (управлінь та відділень) поліції». Основним завданням документа було удосконалення У 2013 році вступила в силу наступна програма – зі стандартизації команд та комісаріатів (управлінь та відділень)

поліції. Основним завданням програми було вироблення єдиних стандартів взаємодіяльності підрозділів поліції, вироблено основний пакет вимог до роботи в органах поліції. Модернізація структури поліцейського підрозділу тривала до кінця січня 2014 року, і задіяла 51 управління та відділення [79, с. 81].

На початку 2014 року було прийнято рішення популяризувати роботу поліцейського в країні, підвищувати престиж служби. Для відродження культури служби поліцейського було прийнято рішення відродити традицію офіцерських балів. Перший офіцерський бал було проведено 18 січня 2014 року, основним мотивом стала підтримка Фонду допомоги сім'ям поліцейських, що загинули на службі, оскільки на той час таких сімей нараховувалося близько 230.

Після реформування поліції на законодавчому рівні Республіки Польща, варто виділити такі завдання:

- збереження життя та здоров'я громадян та їх майна від злоумисників;
- охорона безпеки та порядку, забезпечення миру в громадських місцях, у приватному та громадському транспорті на суші чи воді;
- виявлення та переслідування осіб, які вчинили злочини та правопорушення, превенція правопорушень, а також протиправної поведінки групою осіб;
- контроль за дотриманням публічного порядку;
- керівництво інформаційною базою, підтримка баз даних Шенгенської інформаційної системи;
- співробітництво з поліцією інших держав, а також з органами та установами Європейського Союзу, виконання завдань, що впливають із підписаних міжнародних угод та окремих правил;
- збір, обробка та передача кримінальної інформації;

- виконання завдань, що випливають із положень законодавства Європейського Союзу та міжнародних угод та домовленостей на умовах і в межах, визначених у них;
- ведення баз даних, що містять інформацію, зібрану компетентними органами, а саме: відбитки пальців, сліди невідомих відбитків пальців з місця злочину, а також результати аналізу дезоксирибонуклеїнової кислоти (ДНК);
- нагляд за місцевими/муніципальними гвардіями та іншими спеціалізованими збройними формуваннями [5, с. 314]

Після інтеграційні перетворення відбулися і в польській політичній системі. На даний момент у РП налічується близько 200 політичних партій, найбільш впливовими залишаються «Громадянська платформа» і «Право і справедливість». За останніми соціологічними дослідженнями, що відбулися у березні 2010 року під егідою польського «Центру дослідження громадської думки». За результатами велика кількість респондентів підтримує партію «Громадянська платформа» («PO»), на другому місці партія «Право і справедливість» («PiS»), третя позиція у партії «Союз демократичної лівиці» («SLD»), на четвертому місці – «Польська селянська партія» («PSL»). Ці партії наразі формують склад Польського Сейму разом з єдиним представником німецької меншини – Ришард Галла.

У 2015 році на демократичних виборах у Республіці Польща перемогу отримав член консервативної партії «Право та Справедливість», депутат Європейського парламенту Анджей Дуда, котрий підтримує європейський вектор розвитку своєї держави.

РОЗДІЛ 4

УЧАСТЬ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА В МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ ТА ПОЛІТИЦІ БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Під час перебування Польщі у статусі країни-аспіранта однією із головних фундаментальних опор стають питання спільної зовнішньої, внутрішньої та політичної безпеки, але на жаль, вони не виступали на перший план. Широких дискусій ці питання щодо ЄС, в політичному середовищі Республіки Польща.

У політичних колах існувала думка, що вступ РП до ЄС надасть додаткових інструментів для виконання власних завдань та цілей для реалізації різновекторної політики. До таких цілей відносилось зміцнення позицій держави в міжнародних колах, гарантії безпеки для держави, та можливість боротися за участь у розробці принципів функціонування держави у міжнародних колах. Підтвердженням цьому мав стати вихід співпраці на міжнародну арену, прийняття основних рішень на умовах одноголосності, збіг цілей СЗБП (Спільна зовнішня та безпекова політика) із загальними цілями польської зовнішньої політики [10, с. 156].

Виходячи з цього, РП у складі ЄС, у повному обсязі підтримує завдання «Спільної зовнішньої і безпекової політики» (СЗБП), у складі яких було укріплення безпекових основ ЄС, та загальних для населення, що у своєму складі вміщують: укріплення гарантій безпеки ЄС та безпеки своїх громадян, удосконалення міжнародної співпраці, та підтримка основ та засад демократії.

У період вступу Польща була повністю ознайомлена зі специфікою ЄС. На той час, СЗБП знаходилось у стадії проєкції, до якої долучилась і РП. Загалом, участь у розробці СЗБП відкрило багато шляхів для просування польських зовнішніх державних інтересів [14, с. 645].

Інтеграція до Європейського Союзу дозволила кардинально змінити розвиток зовнішньої політики держави. Польща після реінтеграції з СЗБП отримала можливість реформувати свою багатовекторну політику.

У період з 2004 по 2009 рік Польща почала змінювати свою політику у відповідності до інтересів власної держави, наприклад: допомога у створенні ЄБОП (Європейська політика безпеки та оборони), допомога у розширенні трансатлантичного співробітництва, допомога у розвитку Європейської політики сусідства і Східного партнерства, діяльність для забезпечення рівноправної участі РП у роботі з ЄС, та іншими країнами світу. Уряд Польщі активно допомагав у розробці єдиної політики ЄС, по відношенню до країн, у котрих не вистачає законотворчих інструментів для початку реформ [22, с. 183].

Для лобіювання власних інтересів РП використовувала не лише членство в ЄС, а й засоби Спільної закордонної та безпекової політики у зовнішньополітичному вимірі. Це посприяло додатковим засобом для укріплення своєї зовнішньої політики. Діяльність в рамках ЄС, надало їй додатковий інструмент для забезпечення інтересів своєї зовнішньої політики, посприяла використанню потенціалу держави у повному обсязі.

Варто зазначити, були присутні фактори, за допомогою котрих, Польща за п'ять років співпраці з ЄС отримала інституційну пам'ять, та безцінний досвід. В поняття інституційної пам'яті для Польщі вкладено значення процедур та схем, котрі впливали на прийняття рішень у державних питаннях. Наприклад, робота у проекті «Східне партнерство» стала державним, успішним проектом у рамках політики ЄС, та підтвердила здатність держави використовувати засоби СЗБП для впровадження своєї мети.

У перші п'ять років, РП невпинно працювала над створенням міжнародного іміджу, демонструвала інтерес до розвитку СЗБП, та приймала участь у реформі Європейської безпекової стратегії [25, с. 16]. У цьому ж ключі, РП демонструвала інтерес до розвитку різновекторної політики, і не

підтримувала політику «single issue country», тобто розвиток лише в одному напрямку ЄС, а у випадку Польщі це Східний вектор. Ми можемо класифікувати зовнішню політику РП за наступними векторами:

- Західних Балкан (в питаннях визначення статусу Косово, дотриманні умов в переговорах ЄС з Сербією та Боснією і Герцеговиною);
- Афганістану (ставлення до посилення залучення ЄС в процеси в цій державі, розвиток практичного виміру співпраці ЄС – НАТО на цьому терені);
- Африки (стосовно залучення в політику ЄС щодо Демократичної Республіки Конго, Чаду та в реформі берегового сектору);
- Гонка озброєнь, незаконний продаж зброї (в рамках контролю експорту, заборона на продаж зброї Китаю, іракської ядерної програми) [26, с. 328].

З моменту приєднання до Європейського Союзу у 2004 році, країна ще додатково вступила до «Групи прихильників», щодо збільшення ЄС. РП приймала участь у дискусійній групі по збільшенню ЄС. Результатом цієї роботи стає початок переговорного процесу з Туреччиною та Хорватією.

Ще від моменту переговорного процесу за приєднання Польщі, увага акцентувалася на розвитку переговорного процесу на всіх етапах та по всіх напрямках співробітництва. Загалом, Польща приймала сторону країни-кандидата під час небезпеки блокування або призупинення перемовин, як це було у грудні 2006 року через невиконання Туреччиною домовленостей по впровадженню Додаткового Протоколу до Анкараської Угоди. Ці події відбувалися внаслідок блокування переговорного процесу між ЄС – Словенією – Хорватією [21, с. 96].

Республіка Польща допомагала в інтеграційному питанні Баоканським країнам, хоча й на умовах виконання зобов'язань по членству в ЄС, та у співробітництві з Міжнародним трибуналом. У той час, коли Сербія не

виконала міжнародні зобов'язання, саме РП підтримала закінчення переговорів щодо ратифікації «Угоди про стабілізацію та Асоціацію». Ця концепція відносин сприяла утвердженню іміджу Польщі, як держави, що підтримує розширення та укріплення відносин ЄС з різними країнами.

Збільшення території ЄС у 2004 році не вплинуло на розширення тематики СЗБП, на «нових» та «старих» учасників. Ті країни, котрі позначалися «новими» приєдналися до об'єднання на вже узгоджених інтересах і мотивах. У свою чергу РП співпрацювала зі сторонниками співробітництва з НАТО та ЄС (Швеція, Литва, Латвія, Чехія, Естонія, Великобританія), та державами, що підтримують домовленості на Балканах (Великобританія, Швеція, Нідерланди) «Нові» країни ввійшли у вже існуючі в рамках ЄС неформальні групи інтересів. Таким чином Польща опинилася в групі країн, які підтримують розвиток тіснішої співпраці ЄС з НАТО (Великобританія, Швеція, Литва, Латвія, Естонія, Чехія), хоча існували думки, що завдяки розширенню у 2004 році були пролобійовані інтереси Америки в рамках ЄС [19, с. 59].

У середині 2004 року спостерігалось покращення у відносинах між Європейським Союзом та США (Сполучені Штати Америки), підтвердженням цього слугує приїзд Дж. Буша на територію ЄС, де й відбувся саміт ЄС – США у лютому 2005 року. Цей саміт для себе Польща розглядала як можливість лобіювати власні інтереси, та для реалізації питання щодо приєднання держав Східної Європи [82, с. 127].

Під час 2008 – 2009 років РП була активною учасницею в діяльності Європейського Союзу, і приймала участь і співпраці з США. Раніше у 2008 році була запроваджена модель Брюсселя – Вашингтона, котра в подальшому посприяла укріпленню міжнародного співробітництва з новим партнером – Конгресом США та Адміністрацією президента.

Польща закріплювала свої позиції у СЗБП, що зі свого боку сприяло укріпленню міжнародної співпраці Європейського Союзу з державами Близького Сходу. Зі свого боку, РП повністю погоджувалася з політикою ЄС

проти ядерної зброї в Ірані, це обходило стосувалося тих країн, що одночасно були членами Ради безпеки ООН. РП свої дії аргументувала тим, що зацікавлена у спрямованій підтримці Європейського Союзу та Європейської Комісії у відновленні Республіки Ірак, та методичному збільшенні загального бюджету ЄС. Ці питання було визначено основними завданнями.

Офіційна Варшава підтримувала розвиток взаємовідносин країн Центральної та Східної Азії з ЄС, а головним вектором зовнішньої політики було визначено співробітництво з Японією, Китаєм, Індією та Південною Кореєю. Політика держави на протязі п'яти років базувалася на принципах широкого поглиблення присутності миротворчої місії Європейського Союзу в Африці.

У 2007 році під керівництвом об'єднаних сил ООН та ЄС була сформована та направлена військова місія у Республіку Чад, Центральноафриканську Республіку під назвою «EUFOR TCHAD/RCA». До Дарфуру була направлена гуманітарна місія потерпілим та біженцям [76, с. 11].

У 2008 році пройшов десятий випуск Європейського Фонду Розвитку, що став засобом фінансової допомоги для ЄС, і в основному був направлений на реформування та розвиток країн третього світу. Республіка Польща сприяла поліпшенню політики фонду, і визначенню польської політики над іншими. Польща з кожним періодом збільшувала суми внесків до загального бюджету, що направлявся на покращення життя країн третього світу.

Варто зазначити, що Польща приділяла великого значення політиці безпеки. Оскільки, від моменту вступу до ЄС вся безпекова концепція була основана на стратегічному партнерстві з США, та членстві в НАТО. Відбувалася взаємодія в рамках СЗБП та програми «Європейська політика безпеки та оборони» (ЄБОП) [74, с. 131].

Німеччина, Франція та Польща у 2006 році створили декларацію про заснування до 2013 року «Веймарської Групи», а вже з Угорщиною, Чехією,

Словаччиною заклали підґрунтя для заснування «Вишеградської Групи» до 2015 роком [47, с. 125].

Для Республіки Польща 2005 рік став першим роком у складі ЄС, як країни-члена, та залученням її до всіх областей впливу, а саме безпеки та оборони. Для продовження оборонного курсу ЄС – Польща було створено групу швидкого реагування ЄС, та широку увагу було приділено співробітництву між ЄС та НАТО у питаннях швидкого реагування.

У 2005 році ЄС перейняв зобов'язання у місії SFOR, що проходила у Боснії та Герцеговині, ці дії були обумовлені небажанням низки держав збільшувати взаємозв'язок з НАТО вже за межами «Берлін +». Дані позиції були актуальними до того моменту, доки ЄС не започаткував свої методи забезпечення безпеки та оборони. Польща у даній операції направила 250 чоловік військового контингенту.

Спільна діяльність НАТО та ЄС дозволила розробити програму спільних дій у межах Групи оборонної здатності (Defence Capability Group). У 2005 році було розпочато діяльність по створенню спільного центру ЄС в межах штаб-квартири ЄС при НАТО, а разом з тим взаємодії Альянсу з військовослужбовцями Європейського Союзу [48, с. 198].

Однак, польська влада у 2007 р. не повернулася до питання Європейської армії, незважаючи на пропозиції 2006 р. Я.Качинського та А.Меркель в березні 2007 р. здійснити кроки у відповідному напрямку.

Республіка Польща широко взаємодіяла у межах Європейської Оборонної Агенції (ЕОА). Вона була заснована у 2004 році з метою поліпшення стратегічних інструментів та налагодження процесу військової діяльності.

Договір про першу дослідницьку програму Агенції було ратифіковано у Брюсселі у травні 2007 року, її узгодили 19 держав ЄС. Основним завданням програми було виявлення та розмінування мін та інших боєприпасів. Вартість цього проекту складала 55 мон. євро, з них 12 млн. євро мали надати Німеччина, Франція, Польща. РП також прийняла участь у

програмі розвитку оборонно-технічної промисловості, прийняла участь у розбудові стратегічних досліджень оборонної техніки.

У 2008 році А. Сова, генерал польської армії, вніс пропозицію пропозицію призначити на посаду Заступника глави операційного відділу Агенції. Польща відповідала за безпекову політику ЄС, і на наступні 5 років збільшувала власний вплив на діяльність ЄБОП. Характер та вигляд військових операцій розкрито у даній цитаті: «Основною формою польської активності в ЄС в сфері безпеки, яка слугувала розвитку військових можливостей Союзу та розширення можливостей його міжнародного впливу, була участь Польщі в закордонних місіях» [50, с. 148].

Зокрема, РП притримувалась позиції ЄС в питаннях регіональної політики, та допомогти тим областям, котрі гостро потребували допомоги від Союзу. До таких регіонів можна віднести: країни Близького Сходу, Балканські країни, що межують з ЄС.

Варто проаналізувати участь Польщі у загальних миротворчих та гуманітарних місіях. Однією з перших місій РП, у складі ЄБОП, можна вважати «EUJUST LEX», що проходила у період з 2005 по 2007 роки. Основним завданням її виступала функція контролю в освітньому просторі, проведення тренінгів та факультативів для населення Іраку, а також реформат системи правозахисту [45, с. 598].

Другою місією Польщі, у складі ЄС, була операція в Боснії та Герцеговині (БіГ) «EUFOR ALTHEA». Військова місія проходила у 2006 році, об'єднаний військовий контингент налічував 4,5 військових, з них 190 осіб з РП. Оборонне та військове питання залишалося головним у орбіті зовнішньої політики Польщі у складі ЄС. На момент проведення військових кампаній на території Польщі була стабільна соціально-політична ситуація, і з'явилася можливість укріпити свої позиції в Афганістані під час місії «ISAF» (International Security Assistance Force). Однак, влада ЄС прийняла рішення зменшити кількість учасників операції з 6000 тис. до 2500 тис. осіб., а відповідно кількість польських військових зменшена з 230 до 170

військових, що діяли на базі батальйону, що знаходився у м. Сараєво [55, с. 17].

У цей же час, Польща пильну увагу приділяла питанням безпеки регіонам. РП приймала участь у оборонній місії «EUPM» (The European Union Police Mission) в БіГ, що об'єдналася з основними силами, та продовжувала боротися з організованою злочинністю та тероризмом.

Військові експерти складали основну частину у складі спостерігачів від ЄС, під час кампанії «UEBAM» (European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine) на українсько-молдавському кордоні, що почалась у грудні 2005 року. Метою цієї місії були військові консультації, які були спрямовані на поліпшення ситуації по контролю та нагляду за прикордонними територіями. У цей період місія активно бориться проти контрабандистів, та організованої злочинності. Ці дії були спрямовані на поліпшення ситуації у розв'язанні конфліктної ситуації у Придністров'ї [49, с. 183].

Сторонники європолітики стверджували, що є перспектива поглиблення взаємовідносин з ЄС у питаннях безпеки та оборони, а співпраця з Європейським Союзом перспективніша, ніж з НАТО. Виходячи з цього, після інтеграції до ЄС, між Польщею та іншими країнами відбувся реформат відносин, перегляд міжнародних угод, розвиток нових двохсторонніх відносин.

Польща бачила розвиток свої міжнародних відносин і на території американського континенту. І в цьому випадку, співробітництво ЄС – США посприяли польсько-американським відносинам, і відкрили для РП можливість роботи у напрямку безпекової політики у атлантичному та європейському напрямку.

Однак, без проблемних питань не обійшлося. Першою такою проблемою стала активна підтримка РП діяльності місії США в Іраку, що відбувалася у 2003 році. Така позиція посприяла охолодженню у відносинах,

у думках щодо цих місій, між членами ЄС, наприклад, з Німеччиною та Францією.

Однак, не дивлячись на всі намагання, сторона США не відмінила заходи візового контролю для громадян Польщі, ускладнилися закупівельні можливості американських літаків F-16. У той же час, відношення РП до прогресу у оборонній та безпековій сфері, вбачаючи майбутній вхід у конфліктну ситуацію з НАТО, хоча країна приймала участь і в інших програмах ЄС з різних питань [80, с. 327].

Якщо розглядати дане питання у комплексі, то можна прослідкувати ускладнення ситуації через проросійські настрої на території Європи. Спільна діяльність Німеччини та Франції у союзі з Російською Федерацією, над питанням представлення ПДЧ (План дій по членству в НАТО) для Грузії та України. Ці питання відстрокували вирішення проблеми не на користь інтересам Польщі.

Інтерес Польщі до Альянсу НАТО, зокрема, можна пояснити розумінням оборонної та безпекової можливості як НАТО так і ЄС, у цій ситуації НАТО виглядала явним лідером, і тримав цю позицію довгий період.

Позиція РП була зрозумілою, вона бажала стати особливим партнером США та НАТО на території Європейського Союзу. Позиція США у цьому питанні була дещо інакшою: жодних зобов'язань, окрім ст. 5 Вашингтонського договору, що визначає «casus federis», більше не має. За цим пунктом, що мав загальні межі, союзники були зобов'язані лише проявляти занепокоєння, бути солідарними у ситуації, та надавати консультації у випадку нападу держав одна на одну.

Не стабільна ситуації призвела до дестабілізації стосунків між ЄС та США, стороною обходили конфліктні питання, і просувалися ідеї, котрі могли об'єднати сторони протистояння. Відбувався вибір між «американською та європейською парадигмою» [85, с 328].

У будь-якій ситуації Польща не забувала про власні мотиви, їх реалізацію у межах загальнорегіональних групувань, наприклад, ГУАМ

(Організація за демократію та економічний розвиток), а також співробітництво з інституціями та громадськими організаціями ЄС. На думку польських дослідників, зацікавлення даними питаннями виникли лише після інтеграції Польщі до ЄС [88, с. 157].

Одним із провідних напрямків у зовнішньополітичному курсі залишалася Грузія, оскільки вона прямо заявляла наміри будувати стабільні демократичні інституції, розвивати правову державу, сприяти інтеграції до європейських та євроатлантичних організацій, а основним партнером було визначено Україну. Розглядаючи взаємовідносини з державами Центральної Азії, інтереси РП полягали в нових каналах співробітництва, та прямої поставки дешевших енергоносіїв до РП та держав Європи. У 2005 році РП підтримала сторону Казахстану, у питанні постачання нафтових продуктів на територію Європи, в рамках проекту Одеса-Броди [36, с. 4].

У взаємовідносинах із країнами Близького Сходу та країн Північної Африки, Польща притримувалася документу про Європейську Політику Сусідства та Барселонського процесу, що відбувся 13 липня 2008 року (інша назва Союз для Середземномор'я).

Союз для Середземномор'я, в основі своїй, був платформою для багаторівневої взаємодії ЄС та країн Середземномор'я, для того, щоб відбулася інтеграція регіональної концепції, всестороннє забезпечення миру, гарантії безпеки та оборони у середземноморському регіоні [38, с. 27].

Політична активність РП в рамках ЄС привела до зростання зацікавленості країн Близького Сходу Польщею, адже в 90-ті роки навіть традиційні зв'язки з такими партнерами Польщі в цьому регіоні, як з Алжиром, Сирією були частково втрачені, в першу чергу через концентрацію Польщі на євро інтеграційних процесах.

Основним мотивом зацікавленості РП у Середземноморському регіоні, було співробітництво у межах Європейської політики сусідства, а предметом інтересу виступали субвенції ЄС, що цікавило більше ніж робота у напрямку ЄПС. Курс ЄПС цікавив Францію. Інтересам Польщі ж відповідає

інтенсифікація співпраці і фінансування східного напрямку, що протягом п'яти років членства натикалося на опозицію певних членів ЄС.

Однак, Польщі вдалося досягти зниження диспропорції у фінансуванні цих напрямків з 1 до 3 євро на користь Південного напрямку.

До курсу зовнішньої політики РП увійшов також і Афганістан. На початку війни 2001 році Польща приєдналася до стабілізаційного курсу, що в своїй основі мав розбудову інститутів демократії. Не обмежившись військовою місією в рамках НАТО в Афганістані, Польща виявила зацікавленість у відбудові країни, брала участь у міжнародній конференції в Лондоні в 2006 р., на якій ЄС прийняв рішення про виділення близько 2 млрд. євро в рамках Угоди щодо Афганістану («Afghanistan Compact») на 2007 – 2013 рр. Ця угода обіймає комплексний план реформ в Афганістані в сфері безпеки, державного управління, примату права, прав людини, економічного і суспільного розвитку, а також стратегій боротьби з наркотрафіком [33, с. 174].

Польща підтримувала розвиток співпраці ЄС з Латинською Америкою. Відносини ЄС, а після вступу і Польщі, з країнами цього регіону регулюються більшою мірою рамками договору підписаного в 2000 р. з країнами Африки, Карибського та Тихоокеанського басейнів, який набрав чинності 1 квітня 2003 р.; діалогом між ЄС та країнами Латинської Америки і Карибів, а також зустрічей в рамках ЄС – «MERCOSUR» [13, с. 164].

Польща брала участь в таких зустрічах. Вона також приймала участь в дискусії, а також виробленні формату зустрічей на рівні міністрів закордонних справ ЄС – «Група Ріо», які відбуваються щодва роки. Польща звертає увагу на розвиток стратегічного партнерства ЄС з Бразилією, підписаного в 2007 р., а також стратегічного партнерства ЄС з Мексикою підписаного в 2008 р., метою яких є надання динаміки в розвитку відносин у всіх галузях.

Польща намагається зав'язати політичний діалог з Латинською Америкою та країнами Карибського басейну на високому рівні

використовуючи механізми ЄС. Починаючи з 2007 р. одним з елементів польської стратегії щодо країн цього регіону є допомога, спрямована на їх розвиток, реалізована за посередництва т.зв. фонду малих грантів (в 2007 р. 491 тис.зл., в 2008 р. – 530 тис.зл.).

Однією з суттєвих змін, які принесло членство Польщі в ЄС, стало перетворення РП з країни, що виключно отримувала фінансову допомогу в країну, яка частково має її надавати, і щороку частка Польщі має зростати.

З 2004 р. сума внеску Польщі виросла втричі. В 2007 р. Польща виділила на 1,01 млрд. злотих (362,83 млн. доларів) на допомогу розвитку третім країнам, на гуманітарну допомогу Польща виділила 4 млн. злотих. Однак, Польщі не завжди вдавалося спрямовувати свої внески на розвиток країн, що мають пріоритетне значення в першу чергу для Польщі.

Зі вступом до НАТО у 1999 р. і до ЄС 1 травня 2004 р. геостратегічні цілі Польщі були досягнуті, а зовнішня політика Польщі вимагала якісного перегляду, адже внутрішньо-політичні та міжнародні реалії існування РП значно змінилися [34, с. 163].

У Польщі, з 2004 р. зовнішньополітична тактика змінювалася в залежності від політичних сил, що знаходилися при владі. Зміна правлячої урядової коаліції в 2005 р., відхід від влади СДЛ і перемога на виборах правих сил стала новим етапом у зовнішній політиці Польщі щодо ЄС. Пріоритет отримали наступні сфери: структурні фонди, енергетична безпека ЄС, реалізація спільної енергетичної політики, східна політика ЄС, особливі відносини з Україною [31, с. 14].

Відбувся певний відхід від політики «балансування» між ЄС та НАТО, тобто намагання Польщі співпрацювати в тій площині де у цих організацій позиції сходяться і уникання тих сфер, де вони різняться.

Однак, прихід до влади в Польщі опозиційної партії «РП» і прихід до головування в уряді Д.Туска та зміни на міжнародній арені (обрання президентом США Б.Обами, відмова США від розміщення елементів ПРО на території Польщі, невдача надання ПДЧ (План действий по членству) Україні

і Грузії на Бухарестському саміті НАТО, світова економічна криза і т.д.), сприяли збалансуванню цих векторів у зовнішній політиці Польщі. На даний час можна говорити навіть про певне переважання європейського вектору у зовнішньополітичній стратегії Польщі над трансатлантичним.

Уряд Д.Туска заявив курс на поглиблення порозуміння з Євросоюзом. Мало місце покращення діалогу з європейськими партнерами зокрема і в питаннях щодо Росії. Пріоритети польської закордонної політики на цьому етапі принципово не змінилися, однак відбулося зміщення акцентів на користь співпраці з ЄС.

Польща заявила про свою власну позицію всередині ЄС, що ґрунтувалася на принципі рівності прав всіх держав-членів ЄС визначати і формувати тенденції розвитку Союзу.

Головний пріоритет європейської політики Польщі в 2004 – 2009 роках був зосереджений на питаннях, щодо:

- збільшення можливостей, що виникають з членства в ЄС, а також адаптації до функціонування в якості країни-члена;
- закріплення за собою статусу впливової країни в ЄС, з амбіціями пропорційними її розмірам та економічному і соціальному потенціалу;
- підтримка подальшого розширення ЄС та активне залучення у формування східного напрямку Європейської політики сусідства, намагання утвердитися в ролі «будівничого» Східного виміру політики ЄС;
- концентрація зусиль на використанні з максимальною користю фінансових можливостей ЄС [16, с. 28].

Основними тематичними блоками питань, на яких зосереджувався зовнішньополітичний інтерес Польщі були:

- обговорення фінансових планів ЄС в 2004 – 2005 рр.;
- дискусія щодо інституційної реформи ЄС в 2004 – 2007 рр.

- ратифікації Лісабонської угоди;
- дебати стосовно енергетично-кліматичних питань у 2008 р.;
- окремі питання секторальних політик ЄС [39, с. 6].

До значних здобутків після інтеграції варто віднести можливість впливати на реформаційні процеси в ЄС.

В рамках дискусії щодо інституційної реформи політика Польщі характеризувалася:

- відстоюванням ніщого механізму прийняття рішень і, як наслідок, отримання поступок щодо перехідного періоду до застосування в повній мірі статей Лісабонської угоди щодо прийняття рішень в ЄС;
- вимога надання можливості державам блокувати прийняття рішень ЄС, якщо вони мають «майже» достатню для цього кількість голосів [22, с. 73].

Перспектива забезпечення своїх зовнішньополітичних цілей шляхом впливу на формування та реалізацію міжнародної політики ЄС визначили активне залучення Польщі до діяльності «другої опори» Євросоюзу. Враховуючи особливі відносини з США Польща, протягом досліджуваного періоду, намагалася відігравати вагомішу роль у відносинах США – ЄС.

Зовнішньополітичну активність Польщі можна класифікувати за такими напрямками:

- Західні Балкани (в питанні визначення статусу Косово, дотримання умов в переговорах ЄС з Сербією та Боснією і Герцеговиною); Афганістану (ставлення до посилення залучення ЄС в процеси в цій державі, розвиток практичного виміру співпраці ЄС – НАТО на цьому напрямку);
- Африка (стосовно залучення в політику ЄС щодо Демократичної Республіки Конго, Чаду та в реформі берегового сектору);

- нарощування озброєнь та незаконна торгівля зброєю (в рамках контролю експорту, ембарго на продаж зброї Китаю, іракської ядерної програми) [41, с. 85].

Польща долучалася до побудови ЄБОП та її інструментів (Європейська Оборонна Агенція), однак існували суперечності в довгостроковому баченні розвитку європейських безпекових і оборонних механізмів, які на думку Польщі могли скласти конкуренцію НАТО в Європі. Однак, на даному етапі Польща керується ідеєю взаємодоповнюваності розвитку цих механізмів. Схоже на те, що Польща надаватиме більшого значення розвитку Спільної Зовнішньої і Безпекової Політики ЄС в майбутньому.

ВИСНОВКИ

Євроінтеграційний процес Республіки Польща пройшов конструктивно завдяки чіткій позиції, щодо впровадження послідовних реформ у всіх напрямках життєдіяльності держави. Інтеграція до Європейського союзу відбулась лише завдяки наполегливій роботі уряду держави, та готовності громадян підтримати усі перетворення.

Окремі аспекти процесу зближення РП з ЄС отримали певне висвітлення як в науковій літературі, так і в періодичному друці. У зарубіжній історіографії існує значна кількість досліджень, присвячених загальним питанням європейської інтеграції. Більш ретельно вивчають історію вступу Речі Посполитої до ЄС польські дослідники.

У вітчизняній історіографії проблемі європейської інтеграції РП поки що не приділяється достатньої уваги, але все ж таки можна відзначити деякі наукові доробки. Отже, наявність матеріалу створила потребу в його науковому аналізі та узагальненні.

Для досягнення своєї євроінтеграційної цілі Польщі, в цілому, потрібно було близько п'ятнадцяти років. В підготовчий період влада повністю «поставила державу на європейські рейки», і провела реформування у всіх сферах життя. Реформаційна діяльність керівників держави у повній мірі відповідала Копенгагінським критеріям, від так, у цей період була підписана низка державотворчих угод. Були проведені реформи у судовій та економічній галузі. Влада доклала масу зусиль для реформування економіки РП до стандартів ЄС. Була приділена увага міжнародній політиці: участь у Вишеградському об'єднанні, активна співпраця у Веймарському трикутнику, та як головне у військовій реформі – вступ до НАТО.

Зміни відбулися також у постановці державотворчих питань, перерозподіл завдань у державі, зміна фінансових стандартів, що будуть відповідати європейським, завдяки цьому у 2004 році Польща вступила до ЄС.

Польська влада провела масштабну кампанію по інформуванню населення, щодо плюсів та мінусів вступу до Європейського Союзу, хоча опоненти розповсюджували негативні міфи.

Незважаючи на реформування, в країні досить низький рівень урбанізації, а це свідчить про те, що попит та пропозиція були вищими у сільськогосподарській частці, і внесок у ВВП був більшим ніж у важкої промисловості, але ж основна маса економіки залежить від промисловості.

При ознайомленні зі звітами комісії ЄС, можна побачити, що основною проблемою залишається конвергенція валюти. Тиск на владу Польщі, щодо зміни валюти, вважають політичним кроком. З іншого боку, залишається відкритим питання стосовно переваг, які можливо отримати зі зміною основної валюти, та входженням до самої єврозони. Для самого ЄС головним маркером, щодо готовності держави до вступу, і сьогодні, залишається відповідальність у виконанні обов'язків та гнучкість у реформах.

За свою діяльність у 2012 році ЄС отримали Нобелівську премію миру «За внесок впродовж більше шести десятиліть у просуванні миру і примирення, демократії та прав людини у Європі». Для масштабів Європейського Союзу це була можливість отримати статус панівного угруповання на континенті, що дало б можливість контролювати вирішення всіх питань, приймати безпосередню участь у вирішенні загальних питань: запобігання пандемії, боротьба з вірусами, підтримка миру у всіх державах.

На даний час ЄС залишається прикладом успішно організованого об'єднання країн, і велика кількість держав мають бажання вступити до ЄС, як і Україна. Варто зауважити, що інтеграційний процес для 12 держав, що вже подали заявку на вступ, для них буде досить складним, адже рівень розвитку цих країн істотно нижчий від активних учасників ЄС. Ці моменти змушують керівництво провести моніторинг ефективності роботи Союзу.

На сьогоднішній день Європейська асоціація залишається центром впливу, та економічного розвитку у всьому світі. Громадяни Союзу мають чітку позицію, щодо військової сили інтегрованих держав, розвиток

стратегічної оборонної концепції, і розуміють, що економічне благополуччя держави залежить від цих складових.

До переваг, котрі держава отримала після інтеграції до єврозони, варто відзначити зниження курсової та валютної небезпеки, розвиток торгівлі, прихід до держави нових інвестиційних коштів та меценатів, з'явилася конкурсна боротьба за інвестиції, виріс туристичний імідж РП, конкурентні переваги. Варто зазначити, що найбільший плюс від інтеграції отримав саме бізнес Польщі, оскільки інвестори почали вкладати свої фінанси у їх розвиток.

Інтеграції Польщі до ЄС свого часу посприяли Німеччина та Франція, що підтримали її у всіх напрямках.

Також, Польща у повному обсязі підтримує завдання «Спільної зовнішньої і безпекової політики», серед яких можна назвати укріплення безпекових основ ЄС, удосконалення міжнародної співпраці, та підтримка основ та засад демократії. Інтеграція до Європейського Союзу дозволила кардинально змінити розвиток зовнішньої політики держави. Країна отримала можливість реформувати свою багатовекторну політику. Польща стала співавтором роботи «Східна політика ЄС», для розвитку зовнішньої політики ЄС, та для гармонізації відношень між Білоруссю, Грузією, Молдовою, Україною, Вірменією та Азербайджаном. РП повністю погоджувалася з політикою ЄС проти ядерної зброї в Ірані.

Варшава підтримувала розвиток взаємовідносин країн Центральної та Східної Азії з ЄС, а головним вектором зовнішньої політики було визначено співробітництво з Японією, Китаєм, Індією та Південною Кореєю. Польща підтримувала розвиток співпраці ЄС з Латинською Америкою.

З проведенням економічних та політичних реформ, які дозволили інтегрувати країну до Європейського Союзу, Польща зупинила затяжну економічну кризу, та стала державою, що надає роботу громадянам інших країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексієвець Л. М. Зовнішня політика України в контексті сучасних цивілізаційних викликів // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. Вип. 3. С. 85 – 106.
2. Амстердамський договір [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://web.archive.org/web/20120829111957/http://www.eurotreaties.com/amsterdamtreaty.pdf>.
3. Андрійко В. І. Досвід країн Вишеградської четвірки на шляху до ЄС: можливості для України: аналітичні оцінки. Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2003. 237 с.
4. Антонюк О. С. Становлення та розвиток українсько- польських відносин (1991 – 2003) // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. Вип. 74 – 76. 2004. С. 4 – 7.
5. Аспір. О. В Досвід Польщі для інтеграції України в Європейський союз // Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20. С. 311 – 318.
6. Басараб М. Б. Досвід європейської інтеграції Польщі: перспективи для України // «Основи національної безпеки держави». 2004. 15 с.
7. Беспалов А. С. Польская восточная политика после 1989 г. // Россия и соврем. мир. 2007. № 2. С. 52 – 69.
8. Бжезинский Збигнев Великая шахматная доска: Господство Америки и ее геостратегические императивы. Москва: Международные отношения, 2010. 256 с.
9. Білянський Олег Проблема вибору та пріоритетності інтеграційного вектора Республіки Польща (1989 – 1991) // Україна – Європа – Світ: Міжнар. зб. наук. пр. Серія: Історія, міжнародні відносини. 2012. Вип. 10. С. 419 – 423.

- 10.Боднар Адам Демократизація і Євро- пейський Союз: країни Центральної і Східної Європи в першому десятилітті ХХІ ст. Київ: Український письменник, 2012. 267 с.
- 11.Бочаров С. В. Євроінтеграційні орієнтири стратегічного партнерства України і Республіки Польща // Сучасна українська політика. Спецвипуск: Україна як суб'єкт сучасних цивілізаційних процесів. Київ: Фенікс, 2011. С. 129 – 136.
- 12.Бочаров С. В. Основні напрямки та проблемні питання офіційних переговорів щодо приєднання Польщі до ЄС (1998 – 2002 рр.) // Схід. 2009. № 1. С. 66 – 71.
- 13.Бочаров С. В. Шлях Польщі до Європейського Союзу. Донецьк: ДонНУ, 2011. 270 с.
- 14.Брусиловська О. І. Зовнішня політика України після 2004 року: східноєвропейський вимір // Вісник Одеського національного університету. Серія: Соціологія і політичні науки. Одеса: Астропринт, 2009. Т. 14. Вип. 13. С. 641 – 647.
- 15.Бусленко В. В. Інституціоналізація парламентської опозиції в Польщі // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. 2010. № 20. С. 88 – 92.
- 16.Бухарин Н. И. Восточная Европа: двадцать лет спустя. Круглый стол // Новая и новейшая история. 2009. № 6. С. 3 – 31.
- 17.Вардомский Л. Б. Региональные аспекты рыночной трансформации в России и странах Центральной Европы // Казанский федералист. 2002. № 4. 14 с.
- 18.Василевский Анджей Восток, Запад и Польша. Москва: Прогресс, 1989. 320 с.
- 19.Василенко С. Д. Європейський вектор української геополітики // Людина і політика. 2000. № 2. С. 57 – 61.

- 20.Вашингтонська декларація [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.nato.int/cps/ru/natohq/official_texts_27445.htm?selectedLocale=ru.
- 21.Возняк Тарас Польща: контексти відносин // День. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2008. Вип. 2. С. 90 – 98.
- 22.Воротников В. В., Габарта А. А. Польща: политика, экономика, общество: научное издание. Москва: Издательство «Аспект Пресс», 2016. 240 с.
- 23.Гартон Эш Т. Хорошая память // Новая Польша. [Электронный ресурс]. 2004. No 6. Режим доступа: <http://www.novpol.ru/index.php?id=248>.
- 24.Гевко В. Р. Основні тенденції політичного українсько-польського співробітництва в 1993 – 1996 роках // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2003. Вип. 3. С. 364 – 370.
- 25.Гевко В. Р. Україна і Польща: особливості розвитку двосторонніх відносин (1991 – 2004 рр.) // «Історія України». 2005. 20 с.
- 26.Глинкина С. П., Куликова Н. В. Страны Центральной и Восточной Европы – новые члены Европейского союза: Проблемы адаптации. Москва: Наука, 2010. 496 с.
- 27.Гуральчик Богдан Саміт Європейського Союзу в Копенгагені: польська та угорська перспектива [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sokin.info/ea/2003/3/20030305.html>.
- 28.Договор о Европейском союзе. Раздел VIII. Статья 49 // Документы Европейского союза. Европейское сообщество. Москва: Наука, 2001. С. 40.
- 29.Договір про Європейський Союз [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text.

- 30.Договір про заснування Європейського Співтовариства [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text.
- 31.Долженков О. О. Посткомуністичні трансформації в країнах Центрально-Східної Європи та СНД: порівняльний аналіз // Нова політика. 2000. № 5. С. 12 – 16.
- 32.Єдиний Європейський акт [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://docs.cntd.ru/document/901771690>.
- 33.Завадський В. В. Європейська інтеграція країн Балтії (1991 – 2004 рр.) Донецьк: Донецький національний університет, 2008. 212 с.
- 34.Зеленько Г. И. Навздогінна модернізація: досвід Польщі та України. Київ: Критика, 2003. 215 с.
- 35.Захарова Н. В. Расширение Европейского Союза на восток : проблемы и последствия // Проблемы современной экономики. [Электронный ресурс]. 2008. No 2 (26). Режим доступа: <http://www.mecconomy.ru/art.php?nArtId=2003>.
- 36.Звягіна О. М. Вироблення нового курсу зовнішньої політики Польщею у 1990-ті роки. Київ: Гілея, 2012. 7 с.
- 37.Ілюк Т. М. Урядові інформаційні кампанії з європейської інтеграції в Польщі: теоретико-методологічний аспект. Київ: Вид-во НАДУ, 2009. 18 с.
- 38.Каспрук Володимир Україну ніхто так не розуміє, як Польща // Сучасність. 2008. № 7. С. 27 – 29.
- 39.Киридон А. М. Україна – Польща: сучасний стан і перспективи узгодження зовнішньополітичних орієнтирів // Історія України. 2012. № 13 – 14 (749 – 750). С. 3 – 9.
- 40.Киридон А. М. Україна – Польща: узгодження зовнішньополітичних орієнтирів // Слов'янський вісник: зб. наук. пр. 2011. Вип. 11. С. 47 – 53.

41. Кіндрат Кирило, Трохимчук Степан Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть: монографія. Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2002. 112 с.
42. Кольцова Е. Г. Геополитическая мотивация Польши вступления в НАТО и Европейский союз // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. 2009. № 118. С. 44 – 48.
43. Конституція Республіки Польща від 2 квітня 1997 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/rosyjski/kon1.htm>.
44. Копенгагенські критерії членства в Європейському Союзі (інформ-аналіт. довідка) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/ua/page/open/id/774>.
45. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування. Київ: Знання, 2012. 759 с.
46. Корашевский А. Почему польской деревне повезло // Новая Польша [Электронный ресурс]. 2009. No 3. Режим доступа: <http://www.novpol.ru/index.php?id=1122>.
47. Котляр Ю. В. Україна і Польща в світлі інтеграційних процесів на початку ХХІ століття // Історичний архів. Наукові студії: зб. наук. пр. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. Вип. 1. С. 120 – 126.
48. Кризис в Центральной и Восточной Европе: Социальное измерение / Под. ред. И. С. Синициной, Н. В. Куликовой. Москва: ИЭРАН, 2011. 321 с.
49. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Київ: Знання, 2008. 287 с.
50. Кудряченко А. І. Європейський вибір України: необхідність, реалії, перспективи // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2009. Вип. 15. С. 147 – 154.

51. Кузнецов А. В. Региональная политика стран ЕС. Москва: ИМЭМОРАН, 2009. 230 с.
52. Лыкошина Л. С. Политическое развитие Польши в первом десятилетии XXI в. Москва: ИНИОН РАН, 2011. 94 с.
53. Ложечкін В. С. Етапи європейської інтеграції Республіки Польща (1989 – 2004 рр.) // Наука. Релігія. Суспільство. 2009. № 2. С. 49 – 53.
54. Мадридська декларація НАТО з питань безпеки та євроатлантичного співробітництва [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.nato.int/docu/other/ukr/handbook/2001/pdf/061-098.pdf>.
55. Макар Ю. В., Добржанська О. М. Східне партнерство та Україна // Зовнішні справи. 2011. № 3. С. 15 – 19.
56. Матийчик Ярослав Реалии отношений Евросоюз – Восточная Европа: имитация, лукавство и похороны интеграции // Между Востоком и Западом. В поисках новых плоскостей и инструментов регионального сотрудничества: матер. междунар. эксперт. конф. Вроцлав. 15 – 16 ноября 2012 г. С. 24 – 31.
57. Медвідь Ф. М. Стратегічне партнерство України і Польщі в умовах багатопольярного світу // Наукові праці МАУП. 2011. Вип. 1 (28). С. 33 – 38.
58. Національна стратегія інтеграції [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/dokumenty/narodowa_strategia_integracji.pdf.
59. Никонов В. А. Европейская интеграция и движение к единой Европе // Государственное управление. Электронный вестник. 2015. № 49. С. 6 – 25.
60. Ніщський договір [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_261#Text.
61. Нова Стратегічна концепція Альянсу [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_27433.htm.

- 62.Павленко Сергій Відносини України і Польщі в контексті європейської інтеграції // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє: зб. наук. пр. 2002. Ч. 2. С. 30 – 39.
- 63.Партнерство заради миру [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001#Text.
- 64.Пивоваров А. С. Основні аспекти українсько-польського стратегічного партнерства // Держава і право. 2008. № 1 (39). С. 710 – 716.
- 65.Посельський Володимир У пошуках оптимальної стратегії євроінтеграції // Дзеркало тижня. 10 лютого 2006. № 5. 5 с.
- 66.Прямые иностранные инвестиции в европейских странах с переходной экономикой / Подред. С. П. Глинкиной, Н. В. Куликовой, Н. В. Фейт. Москва: Наука, 2006. 324 с.
- 67.Радзик Рышард Геополитические перспективы Беларуси : взгляд из Польши // Становление гражданского общества независимой Беларуси. Социологические опыты: 2001 – 2005. Рига: Лайма, 2005. 784 с.
- 68.Савка О. В. Вплив євроінтеграції на регіональний розвиток Польщі // ГРАНІ. No 5 (109), травень 2014. С. 167 – 170.
- 69.Седякин Юрий Внешняя политика современной Польши // Обозреватель. 2010. № 6. С. 57 – 69.
- 70.Сербина А. С. Общая внешняя политика и политика безопасности ЕС – испытание Востоком // Вестник Томского государственного университета. 2009. No 324. С. 196 – 199.
- 71.Сидорук Татьяна Польське бачення Східної політики Європейського союзу // Наукові записки «Транскордонне співробітництво у контексті перспектив європейської інтеграції України». Серія: Політичні науки. Острог: Вид-во Нац. ун-тету «Острозька академія». 2010. Вип. 4. С. 188 – 198.

- 72.Синицина И. С., Чудакова Н. А. Опыт привлечения иностранных инвестиций в Польше // Общество и экономика. Москва: ИЭ РАН, 2006. № 2. С.147 – 166.
- 73.Синицина И. С., Чудакова Н. А. Польша на пути в Европу // Современная Европа. Москва: Ин-т Европы РАН, 2006. № 3. С. 108 – 123.
- 74.Снігир О. В. Зовнішня політика Польщі та перспективи українсько-польського стратегічного партнерства // Стратегічні пріоритети. 2011. № 1 (№ 18). С. 128 – 133.
- 75.Стоєцький С. В. Концепція стратегічного партнерства в політиці Республіки Польща щодо України // Політичний менеджмент. 2005. № 3 (12). С. 147 – 158.
- 76.Стоєцький С. В. Україна в зовнішній політиці Республіки Польща: євроатлантичний та європейський інтеграційний вимір // Політичні інститути та процеси. Київ: Наукова думка, 2007. 18 с.
- 77.Стратегия Национальная безопасность Польская Республика. Варшава. 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bbn.gov.pl/ftp/SBN%20RP.pdf>.
- 78.Суйковська С. Ф., Живкі А. І. Значення програми PHARE... // Персонал. 2004. № 7. 69 с.
- 79.Тимків Ярополк Теорія і практика сучасної європейської політики безпеки: приклад Польщі: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 224 с.
- 80.Тымовский Михаил История Польши. Краков: Весь мир, 2004. 543 с.
- 81.Фенченко В. В. К вопросу о европейском выборе Республики Польши // Вопросы духовной культуры. 2011, № 4. С. 137 – 142.
- 82.Трофимович Володимир Політичні відносини України та Республіки Польща // Наукові записки «Транскордонне співробітництво у контексті перспектив європейської інтеграції України». Серія:

- Політичні науки. Острог: Вид-во Нац. ун-тету «Острозька академія». 2010. Вип. 4. С. 121 – 133.
83. Федонюк С. В. Інституційна європеїзація в Польщі в процесі вступу до ЄС // Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи. Т. 1. 2012. С. 99 – 103.
84. Чекаленко Л. Д. Без незалежної України не було б незалежної Польщі // Науковий вісник Дипломатичної академії України. Вип. 15. Світова та українська дипломатія: історичний досвід, сучасний стан, перспективи. 2009. С. 139 – 146.
85. Шмелев Б. А. Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века. Т. 3. Трансформации 90-х годов. Ч. 2. Москва: Наука, 2002. 462 с.
86. Шаповал М. Т. «Бідність» – проблема планетарного масштабу // Урядовий кур'єр. 2007. № 64. 6 с.
87. Щолокова Г. В. Євроінтеграційний дискурс Польщі: особливості та еволюція // Вісник Дніпропетровського університету. 2015. № 1. С. 259 – 265.
88. Яніна Ольга Вплив ЄС на польсько-українські стосунки в постбіполярну епоху // Вісник Одеського національного університету. Серія: Соціологія і політичні науки. Одеса: Астропринт, 2010. Т. 15. Вип. 7. С. 155 – 159.